

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Agathus de bello Gotthorum et aliis peregrinis historiis

Agathias <Scholasticus>

Romae, 1516

Liber secundus

[urn:nbn:de:bsz:31-270861](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270861)

LIBER

Romani
frācos po
pularores
fagittis in
sequuntur

Genus pu
gne nouū

Cedes pe
ditū fran
corum.

Narfes ro
mā cōten
dit.

manus cōserere & plari haudquaq; in rē fore duxerūt: fagittari
do tñ & iaculādo q; primi bellādo starent fallere p̄tentabant: & a
frōte dēlitatē prumpe: sed illi scutis optie cōmuniti stabiles p̄ma
nebāt & plane immoti: ac cōq; tā bene densatā nuspiā auellebāt &
eo minus quo & spissiofē siluam tūc nacti: p̄ munitiōe arbori
bus vterētur iāq; telorū iaculatione se tuebant: verū vbi nihil in
ferri iacturę his poterat: oibus Narfes ai o agitatīs: belligerādi ge
nus quoddā & Barbarę excogitandū machinabāt. Vnnorū genti
bus primū tūc adinuentū iussit nāque q; circa se essēt vt hostibus
terga dando quā primū retro se verterēt tanquā timore in fugam
actos & hostes insup a siluis ad nudos expeditosq; campos quā
possēt longius auocarēt sibi vero reliq; curę fore: militibus itaq;
impia exeq;ndo fugā iā capeffētibus: Frāci hac fuga illusi & verā
esse formidinē rati: intrepide Phalange soluta: & siluis relictis ad
hos insectādos enixe incubuere: ac p̄mi q;dem egtes cucurrerūt:
hos pedites seq;bant: q; & fortissimi essent & p̄nissimi: ita vt fu
gientibus effulse oēs insisterēt: p̄inde Narsetē ip̄m viuū capturi:
& exiguo cū labore imposituri bello optatū iādiu finē: sed hi q; dē
militaris disciplinę: p̄fus oblitī effusius & incaute p̄cedebāt: ala
res & bona spe freti, Romani vero laxatis habenis Ariminū ver
sus deferebant: dices illos certiore captos formidie quadā fugā
inisse adeo hi ad verū q; p̄xime timorē dissimulāt: & vbi nudo in
cāpo erāt iā Barbari dissipati: & a nemore q; lōge diuulsi: tūc Ro
mani Narsetis significatōe & iussu: eqs cōuersis: ex aduersoq; se
se explicātes p̄sequētibus hostibus: obuīā his in frontē eundo se
obtulerūt: & oēs re subita cōsternatos inclemēter vrgebāt: ita vt
q; fugere videbant e vestigio hostes insectarent Barbarorū igitur
egtes vbi instans piculum p̄sensissent celerrimo cursu exercituiq;
ad siluā reducto: saluti fuere: pedites tñ relicti foede & passi iā cę
debanē: atq; adeo vt torpētes iā redditi ne manus quidā mouerēt/
erāt nimis: ex subita rerū immutatōe obstupefacti & q̄si sui nil
cōpotes vnde pecudū more p̄strati p̄ campos iacebāt his itaq; su
pra noningentos iā cęsis ceteri abscessere & ad suos sic se recepere
duces vt nō alias sibi in tuto fore existimarēt: a ceteris se copijs ab
gregari: Narfes igit̄ Rauennā repetēs oibus ibi egregie dispositis
rebus Romā se demū hyemandi causa contulit.

LIBER SECVNDVS.

SECUNDVS

ERE autem iam ineunte vti edictum milites ro-
 per Narsetem antea fuerat ad Urbem mam con-
 Romanā magna vis militum se con- ueniunt.
 ferebat & nō parui cogebantur exer-
 citus: quos Narsetes magnū in modum
 vt in bellicis simulachris exercebantur
 iniunxit: sic militantium animos assi-
 dua exercitatione firmabat: Nam & Militarā
 decurrere eos cogebat: & in equū agi exercitia.
 liter desilire: armatosq; tripodij agi-
 rari: & tuba classico personante obtū

di: ne forte ex longa hibernorū quiete & ocio belli prorsus obli-
 in veris prelijs remollescerent: Interea Barbari dum liberius vaga-
 rentur: que in promptu erant populabantur & peruastabant: ab
 Vrbe tñ Roma & locis vrbi proxime circūiectis iter q̄ longe ha-
 bentes progrediebantur: ita vt ad dexterā Thyrrēnū mare habe-
 rent: vtrinq; vero ionici sinus littora protendebantur: Sed vbi in
 agrum samnitē venire hinc inde diuisi ab inuicē principes abiere:
 Bultinus nāq; cum maiori copiarū parte p̄ thyrrēnum littus ten-
 debat & q̄ multa campaniē loca depredebatur, Nam & Lucanos
 transgressus est: & ad Brutios deinde diuertit: ad fretūq; demum
 puenit Quod Siciliam insulā & Italię dirimit fines: Leuthares ve-
 ro quod reliquū erat exercitus ductans apuliā & Calabriā petit:
 & aduscq; Hydruntē Urbem p̄cessit: q̄ supra littus insidet adria-
 tici maris: vnde Ionicus incipit sinus: eo vbi ventum iam est Franci
 oēs qui locis hisce ante insueuissent: erga sacra pietate & reuerētia
 vtebantur, vt qui ad potiores leges tanq; vere fidei cultores cōces-
 serant: vt supra iā diximus: & haud secus: ac Romani sacrificarēt
 Sed Alamanorū exercitus oīs nam aliter longe hi sentiūt sine vllō
 delectu & p̄ impietatem tēpla diripiēbāt simul & deformabant.
 Sacraq; ex auro vasa & ad peragendā rem diuinā parata precio-
 samq; ceterā suppellectilem cū sustulissent in possessionē turpiter
 vendicabāt, cūq; ea patraissent nec dum malefactis exaciati vel vr-
 nas ipsas quibus templorū structores recōdebantur frangebant:
 euerrebantq; pauimēta, & cruore tēpla fœdebāt: predaq; oīs
 conspurcabat: cū mortuos insepultos disijcerent: haud tñ diuina

Franci in-
 fanites ve-
 niunt.

Bulginus
 & leutha-
 ris exerci-
 tum diuisi-
 dunt.

Francorū
 modestia

Crudeli-
 tas alema-
 norū.

LIBER

Diuina vindicta. longe post ira que ob tanta hæc scelera inferebat: hos poenis affe-
cit quãdo qdem bello partim; partim morbo interiire: ita vt eorũ
nemo quippiam sit ex pristina rapiendi spe consecutus / Iniusticia
nãq; & erga deũ impietas vt fugienda pmaxime sunt: ita & pro-
desse nil poterũt & in ipso pferim bello: Nam patrię opem ferre
ac patrias leges tueri: & has deuastantibus se minus pmittere: sed
enixius hos impugnare: Equum pculdubio fuerit & gener osũ:
Qui vero lucri & auaritię gratia odijq; nulla rone subnixi cũ nul-
lum criminãdi ius hẽant. si velint in alienã irrumpere: & eos inces-
sere: q; iniurię nihil intulerint. pfecto insolẽtes hi sunt & plane in-
saniunt: neq; qd ius falsq; sit norũt: nec magni id faciunt: si malefi-
cis sit infensor deus. Quo fit vt acriora his inferant supplicia &
ad insanabilem calamitatẽ que prauẽ gesserint / recidãt: & si ad bre-
ue foelices existimẽtur: Leuthari itaq; Bultinoc; istiusmodi euene-
re. Nam vbi ea tã sceleste patrarũt manubiãrũq; & pde ingenti se-
copia obduxere: Et iam veris tps & frumenta in proximo erant:
vt demeterentur matura / Leuthares interea ex duobus alter aĩo
agitabat se domũ recipere. & opibus male partis ingurgitare / vnde
de & eius germanũ fratrem Bultinũ nuntijs milis ad celerẽ in pa-
triam reditũ hortabatur abire in rem malã & bella iubens & for-
tunę incertitudines: Bultinus vero cũ iureiurando iam cõfirmas-
set aduersus Romanos & pro Gotthis se bella gesturũ hisq; adu-
lando Barbarũ permulcerent: ac suũ impatorem fore se predica-
rent. Visum est tandem manendũ apud hos potius esse: & pagen-
da conuenta: vnde apud Gotthos is mansit: & ad bellũ necessaria
compabat. Leuthares itaq; cũ ceteris circa se copijs predam oẽm
q; primũ deferre se cũ accelerabat & domũ cõtendere: sed maxime
is confidebat germanũ statim ad se transmissurũ qui piclitanti si-
bi presidio forent: ver si tamen nec illi quidẽ que cogitabat optatũ
sunt finem sortita: cũ fratri auxilia mittere Bultino nil placuisset:
leuthari igitur eadem qua venerat via iam redeũti: aduq; piccẽũ
agrũ nihil hostile obuũ fuit vbi aut eo peruentum est: positis cir-
ca Fanum oppidũ castris: premillis extemplo: vt antea consuerat
exploratoribus ad hoĩm tria milia: qui nõ solũ que ante se fierẽt
specularentur: sed sic vnde etiã hostes forsitan comperent cũ his
bellum capessent. Artabanes interea & Vldach. Vnnus qui ad

Leutharis
bultinum
ad reditũ
hortatur.

Bultinus
cõstituit
mãere cũ
gotthis.

Reditus
leutharis.

Fanum.

Vldach.

SECUNDVS

Pisaurum iunctis exercitibus stationem habebant: & saltū in sede
 rant ubi priuos hostium equites cōspexere in ipso littore ionici si
 nus iter habentes: ex oppido mox prodeūtes hostes inuadūt mul
 tosq; gladijs cedēdo obrūcant nōnulli rupe precipiti superata de
 inde in decliue delati in Mare prono capite desuliantes: vorticibus
 absorpti moriebātur: Eo nanq; in loco littus aliquāto erigitur &
 tumultū perinde facit: non vnde quaq; sat peruium: nec illi qui ad
 eius sūmitatem puenerit facilē præbet descensum / lubricū prete
 rea: & id quidem abruptū: vt pleraq; in ponti profunditatem de
 uergit: ex his itaq; maiori suorū parte ammissa qui forte sup fue
 re: nullo ordine in fugam se cōiecerunt: & clamore ingenti & eui
 latur: in sua castra trepidi irrūpentes: perturbationis & tumultus
 sic oīa complent ac Romani iam iam instando in se aduentarent:
 Tum Leutares ipse ad inuendū prælium excitatus: vniuersū ex
 ercitus mouit: atq; ita vt armati oēs in Phalangem instruerentur
 & hanc quidem densissimā & longe protensam / Cū igitur ita se
 Franci haberent & nihil aliud quod animos faceret tempus affer
 ret: captiui eorū apud hos magna vis erat cū relictī sine custodijs
 essent: hostiū occupationibus opportune abusi: q̄ celerrime pote
 rant sese in fugam dedere: exuuias quas cūq; his licuit e castris di
 reptas in proxima oppida cōtulerunt: sed Artabanes Romanoꝝ
 & Valdach Vnnoꝝ præfecti: cū haudquaquam in hostes edu
 cerent copias nimirū qui nec bello his pares se fore existimarēt tñ
 Franci soluta iam acie: vbi in castra se recepe quanta rerū fuissent
 iactura affecti intellexerūt: prius itaq; quā damni aliud quippiā
 paterentur: Visum est in bonum his concessurum si celerrime edu
 cto exercitu ultra progredierentur: Extemplo itaq; iter aggressi re
 licto a dextera ionico sinu: & littore oī harenosaq; via iuxta Ap
 pennini montis radices iter fecere. Sic itaq; in Emyliam proceden
 tes: vix pado transmissi: cū ad Venetię loca iam puenissent: Cene
 dam Urbem suę tunc conditionis incolere: in ea de cætero vt in tuto
 victuriangebantur tamen & pquam moleste ferebāt: quia tanta
 ex præda haud multū his reliquum esset: visumq; est frustra tan
 tos subijisse labores: sed nō eo tenus processit his infortuniū: nam
 & paulo post pestilens morbus de repente cū hos inuasisset mul
 titudinem absumebat: ita vt partim circūectorum locorū aerem:

Leutares i
 hostes in
 cidit.

Francorū
 cædes.

Captiui
 francorū
 præda abi
 gunt.

Leutares
 domū res
 dit.

Pestis in
 francis.

E

LIBER

vt noxium causarentur; & eius mali originē fuisse hunc ducerent
 partim etiam vitæ incusarent mutationē; quandoquidē ex assis-
 dua belli exercitatione longisq; itineribus ad ocium & delicias de-
 uertissent morbi tamen principiū & calamitatis necessitatem nō
 admodū pnoscebant. Iniustitia namq; & rebus sacris humanisq;
 legibus illata iniuria exitij causa his vt equidē reor fuere cui rei vel
 princeps ipse argumēto sat fuit quem ex Deo ingesta supplicia di-
 uexabant; quippe qui demens iā factus in apertam est rabiem ver-
 sus vt amentes solent; & furibundi vertigo præterea crebrior que-
 dam eū excepit eiulatusq; edebat horribiles cernuusq; nonnunq;
 vel utrūq; in latus se prouendo illis solo volutabatur abundā-
 tiq; spuma os ipsum proluebatur; tñ oculi horribiles visu inuersi
 q; erant; & eo iā miser vesaniē venerat; vt vel ppria membra dese-
 uendo gustaret; brachijs siq; dem vbi iā mordicus inhesisset; den-
 tibus carne dilacerata in fere bestię morē is vescebat; defluentem
 q; lungebat cruorem; sic demū suo exsaciatus; & paulatim deperdi-
 tus miserrime ex humanis excessit; ceteri vero passim moriebant
 nil penitus remittēte malo; quousq; tandē vniuersi interiere; quin
 etiam vel febre maior pars degrauiata mortem obibat; nōnullos
 apoplexię morbus acerrimus inuadebat; alij capitis dolore peris-
 bant; & mentis excessū quidā. Itaq; dum varie oēs afficerentur in
 perniciem morbi ipsi cedebant. Cū leuthare igitur & ceteris oibus
 qui se sequebantur; sic actum; & hunc ea expeditio habuit finem
 vnde cū Venetię se res ita haberent Bultinus interea alter Franco-
 rum præfectus oppidis castellisq; oibus ad siculū vsq; fretum fe-
 re deuastatis extemplo cāpaniam versus Urbemq; Romā redi-
 bat; intellexerat nāq; Narsetem & Imperatoris exercitus eodem iā
 cōuenisse; vnde inerat animo illis in locis nec morā diutius trahere
 nec alias diuagari; sed cum oibus copijs acie decertare & sūmę re-
 rum piculum facere; quandoquidē sui exercitus pars nō exigua in-
 teriret morbo cotrepta iā enim estas finierat & Autūno mox sub-
 eunte Vineę fructibus habundabāt; quos tamen Narsetis milites
 cum sūma rerū his esset oīm copia; continentiissime iā præripue-
 rant; Bultini tamen copię oēs; dirreptis Vuis & manu cōpressis
 noui se odoris musto ingurgitabant; vnde intumefactus his ven-
 ter distumpebatur; atq; adeo vt e vestigio interirēt nōnulli qdam

Cā pesti-
 lentię.

Vindicta
 diuina in
 leuthari.

Leutharis
 mors mi-
 serabilis.

Bultini suc-
 cessus.

SECUNDVS

verò morbo vim superaret: sed Bultinus ipse prius quam oēs hic morbus puinceret belligerandū esse per censuit: vt cūq; belli futurus esset euentus Quocirca cū se in campaniā contulisset haud lōge a Capua castrametatus est & in ipsa Casilini fluminis ripa: qđ ex appenino defluens monte: p proximos circūagens se campos in tyrenū mare defertur: hic itaq; cū locasset exercitū: fossaq; & vallo firmissimo cōmunisset / ei loco satis fidebat / ab leua nāq; p munitione esse proximū flumen existimabat: nequis ea ex parte libere insultaret: & / e / curribus rotas quos secū affatim deduxerat inuicem iunctas: in terrā ad axem vsq; ita defixit vt supne semicirculus dumtaxat extaret his ille & magna stipitum vi exercitu comunito: exitū quendam nō satis amplū nec vallo obductū reliquit vt ea facile ire dū vellent sui in hostem possent incurfus recursus / qđ facere / quin etiā ne supra flumen pons sibi incustoditus relinquere tur ne ve ex eo iacturā accipet hunc statim preoccupat: & lignea turri desup structa in ea viros imponit vt pugnacissimos / ita & armis optime cōmunitos / cū vt e tecto preliarent: tū vt hostes transitu prohiberent si transire forsitan pntassent: his itaq; singulis hoc pacto dispositis visum est: opportune se oīa preparasse: ita vt vel dormienti sibi liceret iam bellū inferre: nec quoq; pacto sibi id contra posse inuito inferri: que aut fratri apud Venetiam accidissent nondū intellexerat: admiratione tñ capiebatur: cur sibi vt inter se forte cōuenerant nondū ille misisset exercitum nec deerat qn in suspicionē veniret haudquaq; eū morē id tādū traxisse nisi aliqua sibi & graua occurrissent. Sed alioqn vel sine fratris presidio superaturū se hostes sperabat vt q maiores qđ illi haberet apud se copias nimirū quod reliquū sibi exercitus fuit ad triginta milia viroꝝ: fortū accedebat: Cū Romanis vix duo de viginti milia essent / Vnde qđ maxime cōfidebat se rem bene gesturū itaq; vniuersum exercitū pro impio hortabatur: vt scirent nō pnis de rebus p̄sens id fore certamen: nā aut Italiā possessuri inqt nos sumus: cuius rei huc grā venimus / vel plane id relinquetur vt oēs hic pignauiam moriamur / Quocirca o viri fortissimi illud potius qđ hoc velle debemus: cū satis cōster si bello boni futuri sumus ea nos conseq posse que diu optauimus. Bultinus itaq; his multitudinem cōmonefacere nihil intermittebat / Milites vero vt spei iā

Casilinū
flumē,

Bultinus
castra ad
casilinum
metat,

Exercitus
Bultini.

Bultinus
suos hor-
tat ad for-
titer pug-
nandū.

E ij

LIBER.

Arma fra-
corum.

pleni confirmabantur & uterq; visum arma parabant si quidem
 alibi secures acuebantur: hic patria tela que illi angonas dicunt: illic
 vero scuta refracta sarciebantur / & facile expediebatur eiusmodi
 cætera. Huic nationi tepuis est & neglectior armatura: & que
 non varia ad ornatu indigeat opificu arte: nisi eoru q ea vtuntur:
 si quid forte vt fit corrupatur non enim thoraces hi vel ocreas no-
 runt: pleriq; in bello detecta sunt capita ppauci calli deopti: ar-
 mis decernunt: sed pectore nudato & tergis ad infimos renes / ami-
 culo pterea lineo partim: partim / e / corio succincti: & tibias cote-
 gunt: equis haud quaqu viuntur pter paucos admodu: vt q patrio
 more pedestri in pugna coaluerit itaq; exerciti egregie sunt: ensis
 a femore leuo / ex latere scutum dependet / arcus funda & tormen-
 ta eiusmodi cætera tela saxa ve torquentia insueta his sunt: sed do-
 labra securesue ancipites gestant & breuia pro patria cõsuetudin-
 ne tela que ipsi Anconas: vt dicimus vocitant & qbus res magnas
 cu opus est gerunt / ac tunc presertim cum pede tollato decertant /
 aut in hostem incurrunt: huius teli pars maior ferro obducta est:
 ita vt ex hasta paru aliquid preter capulum totu vix proferatur:
 in superiori aut parte circa ferri aciem ipsa: recurue extant vtrinque:
 tanq; hami: laminule quedam coarctate peracuteq; & ad ipsius
 teli partem inferiorem deurgunt: id teli genus in ipso congressu
 emittit: ita vt si altius forte inheserit corpi subeat mox vti par est:
 & acies ipsa: hamata: vnde nec qui vulnus exceperit: nec alius qui
 spiam queat: id telum auellere: vrgit naq; recurua acies illa Ceru-
 ce latius: herens doloresq; affert acerbiores: atq; adeo vt si non alias
 hostis letali sit vulnere ictus: ex cotamen emoritur quod si inpa-
 ctum dispeo telu id fuerit ex eo mox pendulu heret & circunfert:
 per solumq; trahitur: vnde ea est Francoru cõsuetudo: vt vbi affi-
 xum scuto telum id viderint impetu facto ac pede capulo concu-
 rato hostis scutu vmbone quassatu pfringant quo fit vt & gestas
 tis manu depressa: caput illi nudeatur: & pectus: hoc pacto hoste
 quis nactus nulla parte munitu siue frontem securi pcutiat: siue
 gulam ferro traiciat cõfestim obruncat: Istiusmodi igitur Fran-
 cis sunt arma & in prelium ituri hoc se armatu comuniebant: Nar-
 ses vero Romanoru prefectus vbi Francoru in se aduentare exer-
 citum cõperit extemplo oibus eductis ex Vrbe copijs tam longe:

Narses e-
diuerso ca-
stra locat:

SECUNDVS

ab hostibus castra locat: vt & audire strepitū posset & vallum p-
 spicere. Sic itaq; duo exercitus cū ad inuicem in cōspectū venis-
 dum interea acies vtrinq; instruerēt & locarentur p̄sidia vigilięq;
 frequentes iā fierent ac dūces spectando copias circūirent: spes q̄-
 dem & timor mutuus erat & affectus huiusmodi ceteri q̄bus af-
 fici solent qui magnis de rebus cōtendūt: vicissim hos inuadebāt:
 nec secus & Italię oppida vniuersa suspensa: q̄dem & nutātia erāt
 & ad quosnam accederent dubia Franci interea p̄ximos vicos de-
 populati necessaria aptius inportabāt: Quod Narses vbi primū
 aduertit: sibi q̄dem si id pateretur indecorę fore arbitrabat & ali-
 as aīo haud satis equo ferebat: si aduersus onera gestantes exeun-
 dum iā esset q̄ tam libere & q̄ p̄xime vagarent: p̄inde ac in paca-
 ta hostile nihil spectarēt: itaq; visum est tū haud quaę de cætero
 tantū his licentię p̄mittendū sed inhibendos enīxius esse Charan-
 ges vir q̄dam Armenius erat: vt corpore validissimus: ita & pru-
 dentia: mirifice p̄ditus: & cū res posceret: adire picula assuetus hu-
 ic itaq; fuerat: nāq; in vltimis castris hostibus imminēs ex aduer-
 so locatus: intunxit Narses vt in eos q̄ vehiculā dūcerēt cōfestim
 irumpet: & quācūq; his posset iacturā inferret ne vltra hi aude-
 rent Pabula tā licenter inuehere: At Charanges equo inscensō cū
 paucis suę turmę militibus carpēta partim hostibus demit ducto-
 res partim obrūcat. Vnū forte arido & siluestri onustū sceno ad
 turrim q̄ Frāci supra pontē & lignēā fabricarāt q̄ p̄xie applicat
 & igne immisso flāmaq; ingēti ocyus excitata: machina oīs illa cō-
 tabulata corripitur. Tunc Barbari qui in eo fuerant p̄sidio col-
 locati cū se ac turrim tueri nil possent relinquere locū decernūt: &
 vix cū se ex alto p̄ædpitaissent ad Francoꝝ exercitū fuga se rece-
 perunt & Romani ponte v̄ vestigio potiunt: his igitur ita pactis
 Franci q̄ primū vti par erat turbati: tumultus & trepidationis oīa
 complent frementesq; ac ira succensi & rabidi ad arma capeffenda
 procedunt: ita vt animū cōtinere nil possent: sed p̄termodum oīa
 auderēt: & ea cōfidentia essent: vt nec quiescendū sibi amplius es-
 se censerent nec bellī tēpus aliud expectandū sed die eadem in acie
 prodeundū: tamen si his Alemānicę vates p̄ædixerant: ne eo die
 Bellum susciperent q̄ si fecissent scirent se oēs ad interniciōnē inte-
 rituros: ipse vero nil ambigo: siue in alterū diem: siue in aliū item

Charāges
armenius

Narses p̄
liū instru-
it.

turris frā-
coꝝ cōbu-
ritur.

Ro. pōre
potiuntur

Franci se
ad pugnā
accingūt.
Vates foe-
minę.

E iij

atq; alium vt cūq; fuisset praelio decertatū: eundē eventū hos ha-
 bituros fuisse q & tunc fuit. Nō enim diei hęc immutatio his sa-
 tis fuisset; ne impietatis & scelerū luerent pœnas; siue igitur ob eo-
 rum facinora; id ita euenerit; siue pro suarū vatū oraculo prædi-
 centium vt cūq; futura # haud tamen vel vanū fuisse; id vaticiniū:
 vel nō finem sortitū; vt multis iam visum fuerat; fat cōstat; Nunc
 vero quēadmodū res gesta hęc sit ad verū iam explicemus. Fran-
 ci cū eo animi impetu essent & iā arma tractarent Narses armari
 suos mox iussit & in eū locum eduxit. exercitū vbi in Phalangem
 erat hic militem instructurus; dū interea mouetur exercitus; & p-
 fectus equum inscenderet interuenit q nūciaret Herulū quempīā
 nec apud suos vulgarem; neq; obscurū; sed darū & primariū vi-
 rum domesticū seruū & delinquentē miserrime occidisse. Tūc
 Narses inhibito frenis equo deduci in mediū iubet q hoīem occi-
 disse p inde haud quaq; par esset prius in plium ire q; abolitū es-
 set & expurgatū scelus. Eo igitur factū id percontante; fatebatur
 Barbarus nec inficias ibat & licere dñis assererat; pro arbitrio ser-
 uos necare; vt eiusmodi sortis & cæteri scirent eadem se ni sapiant
 ppeffuros; At Narses vbi hoīem vidit cōmissi facinoris nil pœni-
 tere; sed audaciam adhuc præ se & insolentiā ferre; & prudentię si-
 bi nimis vindicare; licet oribus iubet in eum iure vt agerēt & neca-
 rent; vnde mox ilia ense transfossus occubuit; Herulorū tamē tur-
 ma omnis vt Barbaras; id ægre factum ferebāt; & acerrime ange-
 batur; Tū Narses cædis iam scelere expiato & Herulorū non ma-
 gna habita ratione; in acē statim processit; ingenti voce id dami-
 tans; quicūq; victorię vult se participem fieri; me sequatur; ea hic
 erat animi magnitudine atq; adeo diuino p̄sidio cōfidebat; & ad-
 rem pcedebat longe ante præcognitā; Sindual autē Herulorū præ-
 fectus & turpe simul; nec plane ingenuū fore rebat si in tanta belli
 mole; cū ipse tum Herulorū exercitus defectionis & p̄fidie argue-
 rentur; & re qdem appareret se hostes reformidare & alioquin
 sub prætextu quodam in mortuū beniuolentię cōceptam animo
 formidinē occultarent; Igitur cū non vltra interpositā iam morā
 tulisset; Narsesi significauit se vt statim cū exercitu venturū operi-
 retur; & si alias vnq; nūc tamen q; maxime opem laturū; Tum il-
 le expectandi t̄ps non esse respondit; curaturum se tū vt & hi or-

Iusticia
 narseticis.

SECUNDVS

dine suo locent: si vel paulo serius ad se aduentarint: Heruli itaq;
 armis q̄ optime cōmuniti & instructi sensim p̄grediebant: Nar-
 ses vero vbi ad locū peruenit quo erat acie decernendū exercitū ex
 templo in Phalangem instruxit: Equites vtrinq; dispositi erāt Po-
 stremiti peltati hastatiq; que gladios præacutos & sarissas gestarēt
 Narfes ipse in dextro cōstitit cornu: Zandalas deinceps familie &
 domesticorū prefectus nō tamen imbelliū hunc sequebat; e duo
 bus lateribus: Valeriani & Artabanis milites erant: His imperatū
 in densiorem se silue partē occulerent; & vbi in cōgressionem ho-
 stes venissent de improviso aggredere terrorēq; illis incuterent
 Pedites deinde quicq; erat inter medium loci tenebant. In fronte
 præterea principes stabant quibus ad bellū erat cū Romanis inita
 societas thoraces oblongos induti & solidissimos cassides capiti
 bus gestantes: post hos & alij densiores sibi inuicem incūbebant;
 sic ad postremos vsq; agmen claudebat: Lewis insup; armature
 oēs & sagittatores post hos collocavit: sagittandi tempus opiens
 fuerat Herulis locus in Phalangis medio seorsumq; destinatus:
 Isq; adhuc vacuus erat: nondū enim aduenerant: Interea ex Heru-
 lis duo vbi iam aduenissent: sua spē ad hostes se pauloante con-
 tulerant ignari tamen qd postea Sindual eorū p̄fectus animi ellet
 Francosq; cōcitarunt vt q̄ celerrime in Romanos irruerent: fore
 nāq; hi affirmauerant vt Romanos turbatos terrosq; & sine or-
 dine vllō deprenderent quandoq; dem Herulorū exercitus his me-
 rito succenseret: negaretq; pro his se bellū gesturos: vnde & pro
 istorum defectione cæterā esse multitudinē territam. Tunc Eulti-
 nus his facile p̄suasus: vt qui ita rem fore q̄ maxime cupiebat cō-
 festim in hostes copias duxit: rectaq; & animi nō mediocri cū pro-
 pititudine Barbari & Romanos prodibant nō quieti neq; ex ordi-
 ne: sed pro Herulorū & transfugarū dictis: rapidi & volitantes:
 Barbarico cū vlulatu turbido: qdem & petulanti: perinde clamo-
 ribus: reuolaturi quodcūq; obuuium fieret: erant autē Barbarici ag-
 minis species triangularis: & delte littere similis frons ipsa anterio-
 rorū que in acutū claudebatur frequens qdem & densior erat: quia
 circūquaq; scutis obstruebatur: dixeris sane suis hos caput ex ea in-
 structi agminis serie figurasse. Alē autē vtrinq; per turmas & ag-
 mina cōdensate & q̄ maxime introrsus p̄tense placide ab inui-

Ordo acie
 ei narsetis

Seratage
 ma.

heruli trās
 fugē.

Cōgress⁹
 bultini cū
 Romanis

Forma ag-
 minis frā-
 corum.

cem dirimebantur: in progressuq; in vastam terminabant hę latitudinem ita vt in medio vacuus locus relinqueret: e quo terga nuda data ex ordine cōparerent. Nam terga tergis inuicem verterant: vt facie versi in hostē essent / e tutocq; & scutis praelatis certarent posteriora vero opposita erant: ut se acrius tuerent. Narseti vero vt p̄ speram fortunam iam nacti: & his que gerenda essent q̄ optiē arte & prudentia pręparatis: cūcta in rem succedere: nam post q̄ Barbari cū clamore ingenti & ululatu: citatoq; cursu vadentes: impetū in Romanos fecere extemplo q; in fronte principes erant circa vacuū locum Herulis relicti irruendo mouerunt: mox primi ex Barbaris agminū densitate p̄ fracta: & strage haud sane magna tunc edita ad postremam aciem puaserunt: nōnulli etiam impetu facto hanc p̄teruecti p̄transierunt: vt Romanū prorsus exercitum sublaturi. Tūc Narsetes inflexo sensim porrectoq; cornu: Phalange facta equitibus sagittarijs iussit vtrinq; in hostiū terga sagittas immitterent: At illi iussa exequabant / ex equis nanq; pedites Barbaros distantes dispersosq; & ex edito ferire quam facillime poterant: & cū non procul ea ex parte hi ab equitibus essent q; tunc extrema tenerent / hostes haudquaq; longe astantes & ea regione qua & ipsi bellarent sagittis / erat minus difficile supare & qui se ex aduerso offerrent ferire: vnde qua q; igitur Francis terga traieciabant: cum interea a dextro cornu Romani ex ea regione hostes vastarent: & alios vti q; vtrinq; pugnarent: quo factū est: vt cū nō ex ordine Romani: sed alterni in hostes ferrent & obuiū quod cūq; fieret depderent: Barbaros prorsus latere quę admodū se tuerentur: nec vnde nā ictus excipient satis cōsideraret: nam cū in Romanos versi hi astitissent & sibi q; q; dūtaxat intenderet: cū armatisq; q; in cōspectu essent manus cōsererent sagittarios equites a se prorsus auersos instructosq; nōdum cōspicati q̄nquidem nō petore cederent: sed tergo: quo malor; venissent nosse nil poterāt tamen multo vt hoc aīo agerent: nec locus q; dem daretur: subsequente mox vulnus morte nā primis q; in fronte pręliantē affatim cadentibus: Alij qui in interiorē aciem erant pdibant cunq; continēter id fieret: cōsumebant his copię & magna vis hoīm interibar: & ad paucitatē redigebant: Interea Sindual Herulicq; cū e proximo pugne: interuenissent: hostibus obuiā sūt qui acie iam

Pugna.

Acies frā
corū cedit

SECUNDVS

excedebant: cū his statim vbi ad manus venissent: rem enixe gere-
 bant: tamen illi re subita cōsternati: insidias veriti: extēplo in fugā
 versi Herulos transfugas proditiōnis in simulabant. Sindual ve-
 ro agmine toto in hostē immisso: tps nihil intermittendo tādū
 fugientibus insticit: quoad partim pstrasset partim in fluuiū im-
 pegisset: his pactis: vbi in aciem reducti hi cōstitissent: locus ille
 & vacuus in phalange relictus opplet. Franci itaq; p inde retibus
 inuoluti: vndiq; cedebant: nā & ordo ipse dissolutus his penitus
 erat: & se passim & temere cōfusi inuicem adglomerabāt: cū sibi
 qd agendū esset: vt in re trepida: nil internoscerēt/ Tum Romani
 non solū hos sagittis ne cabāt: sed vna oēs qui vel armis cōtegebā-
 tur: vel leuioris armaturę milites essent acrius his insitebant: iacu-
 landoq; & sudes diuerberādo turbatos insectabant: & gladijs ob-
 truncabant haud secus & eqtes: cornu altero facto in mediū ho-
 stes excipiebāt: & si q forte gladios declinassent: præcipites his in-
 sectantibus: in flumen deferebant & gurgitibus hausti interibāt
 vnde & barbarorū cōtinens eiulatus vbiq; miserrime morientū
 audiebat: demū & Bultinus ipse Francorū præfectus cū vniuerso
 exercitu ad internicionē occiso occumbit ita vt Francorū nemo se
 ad proprios lar es recepit: præter hoīes quinq; vtcūq; euaserint:
 inter hos & Heruli duo illi & transfuge cedere: Quo igitur pa-
 cto nō perspicuū fuerit luisse hos scelerū poenas: & maiore vim
 aliquā hos affectisse quādoquidem infinita illa Francorū Alena-
 norumq; multitudo & cæteri oēs qui hos consecrati bella gesse-
 runt: sublati funditus sint: Romanorū vero octoginta dumtaxat
 desiderati: qui primā hostium impressionē susceperant: in hoc p-
 lio egregie se gessere Romani agminis fere omnes: sed Barbarorū
 qui simul belligerassent: Aligernus Gotthus q & pugne interfuit
 Sindualq; Herulorum præfectus: & his nemini inferior factus
 Narsetem tamen oēs laudibus ferre & demirari qd eius pruden-
 tia fuerint ad gloriā ingentem euecti: ipse vero victoriā tam clarā
 & celebrem nō alteri cuiq; antehac duxerim exercitui cōtigisse: &
 si quos forte quōdam cōpereris non absimilem fuisse cladem p-
 pestos q; & Franci hoc prælio tulerint: ob iniusticiā tamen inue-
 nies hos interisse. Datis olim darij præfectus & Satrapes: vbi cū
 persarum exercitu Marathonam se cōtulisset: evertendā atticam

Fuga frā-
 corum,

Bultini &
 Francorū
 cædes.

Pauci ro-
 ceciderūt.

Aligern⁹
 & sindual

Victoria
 narsetis,
 Frācos iu-
 sto dei iu-
 dicio pflī-
 gatos.

F

LIBER

Sifitudo
aliarū cla
dium.

esse cenlebat: cum hac simul & greciam vniuersā: eam eius aduen
tus quidem nec iusta: sed vti apparet. Cū darium totius Asię non
caperet magnitudo: moleste ferebat nisi & Europam insup occu
passet: vnde per militiadam deuicti cū date ipso & principe & de
bellati sunt medi: fuere nāq; tam multi eo praelio cęsi: vt Atheni
enses ferant nōnulli: antequā ad bellum inirent: pro interfectis ho

votū athe
nienliū.

stibus parem hircorū numerū se Dianę immolatuos cōminatos
fuisse: & in eam necessitatē redactos vt deficientibus hircis cū ne
quirent nō compotes fieri nec promissa p̄soluere: vel capras insu
per immolarint nec tamen ad numerū has suffecisse. Xerses p̄te
rea ille & magnus: cū suis mirandis eodem modo deuictus. a. gre
cis est: siue quia insolens esset & nebulo: & subacturus venerit: q̄
nil deliquissent: multitudini dumtaxat cōsitus armorūq; appa
tibus: rectiore consilio nō admodū vtebatur. Sed iuste pieq; Athe
nienses fecerunt: qui pro libertate pugnarent: & nihil pro viribus
omittendo quę in rem essent: & cōsultarent & gererent. Lacedæ
monijs præterea Gylippi aduersus Athenienses trophæa. Niceæ
q; & Demostenis internicionē: & mala cætera quę apud Syracu
sas p̄pessi hi fuerant: num ob aliam causam facta fuisse cōpertu
rus est quispiam nisi ex temeritate & iniustitia: q̄ enim sibi in alie
na Athenienses volebant: qui hostibus omissis qui pro foribus
essent q̄ longissime a domo vt ductarent exercitus: & pro Sicilia
assequenda iactura afficerent: posset quispiam & eiusmodi alias
temeritatis & iniustitię origines recensere & quęadmodū hec au
ctoribus ipsis offecerint plurimū: Sed de his hactenus hoc bello
pacto: debellatisq; Francis cū tempus iā esset vt in patriā se quisq;
reciperet: Romani suis qui in bello ceciderāt pro eorū more ritūq;
sepultis: lectisq; ex occisis hostibus spolijs factio insup ingenti ar
morum cumulo: & eorū pecunia omni auersa direptisq; rebus cę
teris: ac præda onusti: p̄æana canentes: læti & alacres coronatiq; an
te p̄fectum ordine incedentes Romā venerunt: poterat circa Ca
puiam quisq; cāpos spectare cruore ac sanie diutius inundasse: &
proximū flumen excessisse iam ripas quia vltra q̄ ferre posset ho
stium cadaveribus repleret. Mihi vero ex incolis q̄dam nonnulla
epitaphiū
francorū,

Exemplū
xersis.

Alia exē
pla belli
iniusti.

teris: ac præda onusti: p̄æana canentes: læti & alacres coronatiq; an
te p̄fectum ordine incedentes Romā venerunt: poterat circa Ca
puiam quisq; cāpos spectare cruore ac sanie diutius inundasse: &
proximū flumen excessisse iam ripas quia vltra q̄ ferre posset ho
stium cadaveribus repleret. Mihi vero ex incolis q̄dam nonnulla
epitaphiū
francorū,

Romano
rū lætitiā.

teris: ac præda onusti: p̄æana canentes: læti & alacres coronatiq; an
te p̄fectum ordine incedentes Romā venerunt: poterat circa Ca
puiam quisq; cāpos spectare cruore ac sanie diutius inundasse: &
proximū flumen excessisse iam ripas quia vltra q̄ ferre posset ho
stium cadaveribus repleret. Mihi vero ex incolis q̄dam nonnulla
epitaphiū
francorū,

epitaphiū
francorū,

teris: ac præda onusti: p̄æana canentes: læti & alacres coronatiq; an
te p̄fectum ordine incedentes Romā venerunt: poterat circa Ca
puiam quisq; cāpos spectare cruore ac sanie diutius inundasse: &
proximū flumen excessisse iam ripas quia vltra q̄ ferre posset ho
stium cadaveribus repleret. Mihi vero ex incolis q̄dam nonnulla
epitaphiū
francorū,

SECUNDVS

is grauitas suscepit tyrreni maris lictus qñ Francorū gentem occidit Aufonius enlis; vbi misero hæc egessit morem Bulcino / scelix etiam iste fluctus; & erit Barbarico pro trophæo diutine eructās sanguinē; id epigrāma siue in vero lapide fuerit insculptū: siue alias vtcūq; celebre sit ad me puenit haud tamen diffido fuisse hoc modo: inscriptū: erat nimirū eorum forte in monumento: nec sane ingratum qui in ea congressione & bello fuere: Interea Romanis renuntiat quæ admodū Venetiæ cum Leuthario suisq; omnibus actum fuisset: vnde cū ciues ipsi tū & exercitus tripudia passim & panegyricos ludos præ voluptate agebant: perinde nihil his esset hostile de cætero occurfurū: sed futurū vt pacifice in posterum & per quietem ducerent vitam: qñ quidem vbiq; deperditis Italiæ inuasoribus: minus putarent alios se de integro inuasuros: & vulgo quidem hoc aīo hi agitabant vt qui vera cōtemplari haud sat nosset: sed delicijs inuoluti ad voluptatem oīa & pro arbitrio iudicarent: Narsesi vero ex æquo oīa meditantī: vt rerū imperiti & plane desipientes hi videbantur: qui nō vltra necessariū ducerent alios sibi subeundos esse labores: sed ad vitæ mollitiē potius relabendū: relinquebatur ergo: vt arbitror: p Vini vt amphora: scutum & cassidem darent: adeo hi supuacanea & inutilia in posterum arma fore rebantur. Narses tamen qui decenter cuncta calleret: iterato sibi cum Francis suscipiendū omnino bellū existimabat vnde quā maxime verebatur ne Romanorū oīū iners corrūperet animos ita vt si rursus esset in aciem prodeundum: segnitie marcentes picula declinarent: quod sane haud longe post erat futurū idcirco statim exercitu conuocato ad cōtinentiam & fortitudinem militū animos transferendū: insolentiāq; immodicā præcidendā Orationem huiusmodi præcipuā habuit & elegantē Qui temere & nō alias quondam foelicitatis participarūt non indecenter hos duxerim ad rerū imperitiā declinare: insuetudine: q; perterriti: & tunc maxime cū de improviso: & præter dignitatem se aliqd offerat: vos vero o viri q; excusationē aut prætextū opposituri iam estis: si quis vos forsitan inconstitiē & leuitatis insimularit: num illud dicuri quia nunc primū victoriā degustastis nō antehac vincere assueti. Vos tamen Totyllam Teiam que pfectos: & vniuersam Gothicā nationem q; longissime propulsa

Leutharis
exitus 10
manis nū
ciatur.

Exercitus
Rō. se lu
xui tradū

Oīo Nar
setis ad vi
cores mā
lices.

LIBER

itis: nunc vero supra vires fortunam piclitamini: Quenā enim fœ-
 licitatis magnitudo cū Romana poterit gloria cōparari: est sane
 nobis innatum & patriū hostes continenter peruincere: vincite er-
 go & nō minus q̄ vestra ad vincendū dignitas postulat nec præ-
 ter decus: rerū experiētiam imminutā præstare: horū nanq; vos
 decorum participes facti iam estis / non ex ocio aut voluptatibus:
 sed labore continuo & sudore & in adeūdis piculis studio & ex-
 ercitate. Quocirca insiltendū his erit quibus antea insueuistis:
 nec solum oportet præsentibus delectari: sed futura prospicere:
 vt vel ea pari fœlicitate sequantur: Ista vero haudquaq; cōsiderā-
 tibus: nec firmior erit rerū prosperitas: sed fortuna in contrarium
 versa: vt sepe alias contigit mox immutabit: Et Franci ipsi ex his
 que sunt recens perpesti vobis sint documēto: quibus deuictis non
 iniuria vos gloriāmini hi nāq; eorū rebus recte agentibus: in inso-
 lentiam versi: bellū aduersum nos susceperunt: cū nil præuiderent
 q̄ falli spes solet: sunt enim sua potius temeritate q̄ nostris armis
 deperditi: Indecorū igitur vos viros Romanos: his ipsis affici ma-
 lis: quibus & Barbari & non magis sapientia hos superare q̄ robo-
 re: nō enim quis vestrū existimet nihil impostero hostile nos in-
 uasurum. Vniuersis iam hostibus trucidatis: q̄d sane & si ita se ha-
 beat haud tamen idcirco mores sunt immutandi: nec decus pristī-
 num omittendū / accedit etiam quod vestre opiniononi præsentium
 rerum naturā conuenire posse cōperturus est nemo. Francorum
 nanq; id genus: & vi hominū ingenti habundat: & late diffundit
 in rebusq; bellicis est probe exercitū istorū pars quedam & pau-
 cula: quos vicimus sunt adeo vt illorū iactura non istos perterre-
 at: sed in iram potius concitarit: vnde haudquaq; futurum est vt
 quiescant: vel acceptā iniuriam vt tacitā ferant sed maiores in nos
 ducturi sunt copias: & bellū haud longe post illaturi: Nunc itaq;
 si id fore videtur reiecta secordia ad bella gerenda acrius longe q̄
 antehac animos renouate: & eo magis quo longe maiora q̄ præ-
 terita fuerint: futura sint expectanda: vobis nāq; ita agentibus: si
 illi q̄ primū irruerint paratos aggredientur & eo in statu: vt ad
 cogitandū que in rem sint nulla mora indigeatis quod si forte ces-
 auerint / nā dictum esse vtrūq; velim: nostra sunt tamen in tuto
 mātura: & q̄ optime videbimini vobis rebusq; vestrīs cōsuluisse

Exercēdū
 ēē militē.

Opes frā-
 corū & pe-
 ritia mili-
 taris.

SECVNDVS

his Narfes Romanos comonefecit: cepit mox oem exercitū prador: furoris pristini pœnitentē: quo factū est: vt negligentia prorsus eiecta: & depullis: quę prauē iam senserant ad patrię cōsuetudinis decus redierint. Gothorū autē agmen ad hoim milia septem bellicosorū qui plerisq; in locis Francos bello adiuuerant cū Romanos crederēt haudquaquē se missos facturos: sed nō longe post incurfuros cōfestim in capsum oppidū se receperunt: erat sane validus hic & munitissimus locus: vt in edito & præcipiti situs: præcisissq; vndiq; & extantibus saxis protendit: ita vt hostibus sit haud facile peruius: huc Gothi cū se recepissent: in tuto se fore rebant: nō enim his quoq; pacto animo inerat: Romanis se dedere sed totis viribus impugnare: si qui forte cōtra se irent: & hos qdem vir Barbarus cōcitabat: eorū dux factus Ragnares huic nomē: haud tamen Gothicę gentis: nimirū q brito esset Vnica natio britones sūt: sed alioquin vir acer is erat vt Vaser: & vt cūq; vires iā nactus agmini p̄erat: renouandi aduersus Romanos hunc bellū cupido incefferat vt ex eo celebrer fieret: Extemplo itaq; Narfes cū vniuerso exercitu ad hos oppugnādum p̄cessit cūq; minime posset castello ex incurfu appropinquare: & loco nollet difficili bellū is gerere: in obsidionem mox circūsedidit: dispositis circūquaq; custodijs: ne qd inueheret ne ve quo libitū esset illi abscederent. Ex his tamen haud magno afficiebant Barbari detrimento cū in oppidū necessaria oīa & magnā vim pecudū iam antea importassent: sed alioquin moleste ferebāt Romanorū obsidionē indecorūq; fore rebantur si morā ibi hi diutius traherent & ipsi in mediocri præsidio coacerent eruptiones tamen crebras hi facitabāt: si inde posset Romanos appellere: sed nihil memoratu dignū gessere. Interea transacta iam hyeme & vere incipiente: Barbarorū præfectus colloquendū de præsentibus rebus cū Narfete necessarium duxit p̄missum itaq; vt cū paucis ad destinatum colloquio locū veniret: vbi eo cōuentū plerisq; de rebus disceptatione iā facta vbi Narfes iactari iam & insolescere Barbarū vidit: & magnificis verbis nimirum sua efferre: conuentū mox soluit de ceteroq; ne se adiret prohibuit illūq; ad suos re infecta dimisit in sua & priori cōditione mansurū. Tum Barbarus vbi in collem euasit: nec longe ab oppidū muris abesset: grauit̄ ferens quod nihil sibi pro spe successer̄

Romani
rursus ad
artē mili-
tarē exer-
centur.
Gothi su-
perstites
Caplū op-
pidū mu-
niunt.

Ragnares
dux got-
thorū na-
tiōe brito
Britones.

narfes cap-
sū obsider

Colloquū
narfets cū
duce Got-
thorū.

LIBER

fisset: sensim & clam arcū intendit & in hostem versus sagittam in
 Narsetem immisit: qua alio spem preter delata: & neminē offen-
 dente: cōsecuta est statim Barbari hoīs neq̄tiam p̄cna. Si q̄dem
 qui circa Narsetem tunc temporis erant satellites: illi ob audaciā
 ira succensu: euerberatis sagittis letali vulnere miserū affecere quo
 enim pacto nō erat id perpeffurus qui tam audax facinus & tam
 nequiter admisisset: vix itaq̄ ille in castellū per suos relatus: & bi-
 duo viuens inglorius e vita excessit: & hunc Barbarus habuit te-
 meritatis & perfidię exitum: hoc mortuo Gothi nō enim de cæ-
 tero se obsidionē laturos existimabant: Narsetem precibus fati-
 garunt vt fide data incolumes se abire p̄mitteret qua re iureiurā-
 do firmata: seip̄os & oppidum tradidere. Tunc Narfes integros
 omnes seruauit: & quia facturū se ita iurauerat: nec equum fore
 decerneret victos crudelius trucidari: ne tamen iterato res innoua-
 rent byzantium oēs ad Imp̄torem transmisit. Dum hæc ageren-
 tur. Theodobaldus adolefcens qui Francis Italię proximis impe-
 ritabat: vt supra diximus: miserrime iam ex humanis excesserat:
 morbo quo affidebatur cōfectus Childebertū vero Clotarūq̄:
 vt generis propinquitate quā proximis: ad hereditatem leges vo-
 cabant hos inter tam grauis cōtentio nata: vt non multum abesset
 quin tota natio deleret. Childebertus grandis iam natu erat senio-
 q̄ & egritudine tenebatur: atq̄ adeo: vt emaceratū haberet & tabi-
 dum corpus liberos mares nullos susceperat: qui sibi essent in Im-
 perio successuri: sed ad filias redijisset hereditas. Clotharius vero
 adhuc validior erat: & non multū etate prouectus: sed rugare tū
 primū ei facies ceperat Iuuenes huic filij erāt: & ad omne facinus
 promptiores: & qui rem aggredi iam incepissent apertiusq̄ inter
 se consularent patriq̄ identidem dicerent haudquaquā Theodo-
 baldi bona esse per se ommittenda: presertim: cū vel Childeberti
 ipsius imperium: quia exacte ætatis iā sit: ad se suosq̄ liberos esset
 haud longe post recasurū: haud tamen spes eos sefellit: nam senex
 ille sua sponte his regno cessit: verebat nimirū: vt arbitrator: alteri-
 us vires: & declinare inimicitias cupiebat: ipse tamen paulopost vi-
 ta excessit: vnde Francorū Imperiū ad dotharium integre statim p̄-
 uenit: Italorum itaq̄ Francorūq̄ res ita se tunc habuere Tempe-
 state hac ipsa maturis iam frugibus byzantię & alijs plerisq̄ in lo-

Gothorū
 dux sagit-
 ta tranxit

caplū nar-
 seti dedit

narfes got-
 thos bizā-
 riū mittit
 Theodo-
 baldi
 mors,
 Cōtentio
 iter duces
 francorū.

Chlorari-
 solus reb-
 in francis
 potitur.

SECUNDVS

cis terra vehementius mouit: atq; adeo vt ciuitates quā multę tam
 insulares q̄ continētis de repente quassate euerterentur habitato- Magnus
 resq; funditus interierint: vnde berytos ciuitas illa pulcherrima phe- terremor⁹
 nicę maximū ornamentū prorsus dehonestata prostratur: & in-
 dita illa & celeberrima mira varietate antehac edificia corruere: Berytos
 ita vt p̄ter pauimēta nihil fere sit reliquū factum: Multi mortales corruit.
 vt incolę ita & peregrini ruentium edificiorū mole oppressi oc-
 cubuere: haud secus & iuuenes alienigenę q̄dam & sane ingenui
 & q̄ optime eruditi: qui p̄discendarū legum de causa & Roma
 norum ea in vrbe cōmorabāt: cui id patrium erat: & perinde mu-
 nus p̄cipuū legum apud se vt haberet studia cōstituta: hac citi-
 tate deleta qui leges docebāt: & cladi sup̄fuere: Sidonem propin-
 quam vrbem se transfulerunt: quousq; beriton exedificata itera-
 to iam stare: instaurata tamen haudquaquā prioris specimen p̄-
 ber: tamen si recognosci sat queat pristinam illā hanc esse beriton:
 per id temporis & in vasta illa Alexādrię vrbe: quę ad Nilum flu-
 men est sita: sensus quidam eius turbinis fuit breuis tamen & pau- alexādrīa
 culus: nec oībus cognitus: vnde incolę oēs & p̄cipue iam etā terremo-
 te prouectiores: pro ingenti miraculo quod contigit habuere: cū tū sensit.
 ibi ante hac nunq̄ terrę motus fuerit: p̄formidine tamen oēs
 re mira & subita cōsternati in publicū se effundebāt & me simul
 qui ibi tunc legū & eruditionis gratia aderam: & si parui motus
 terror inuasit & eo magis quia mecū tactus cogitarē Alexandrię Agathi⁹
 edificia nec firmiora esse: nec satis ampla: nec posse vel ad breue cō- alexādrīę
 mota subsistere: nimirū cum extenuata hęc sint: & sub vno lapidū leges di-
 cōtextu extructa q̄ timor haud sane sup̄uacaneus videbāt: cū vel scit.
 viri literatissimi eodē pauore: nō p̄teritę adeo cōcussionis de cā:
 q̄ future detinebant: hi nāq; exhalatiōes qualdā esse asseuerabāt
 inflatores q̄dem & siccas: infra terrę cōcauitates coercitas: & q̄ Causa ter-
 nō facile euaporent: in interiorē terrę has partē violentius cō- remotus.
 uoluntas vniuersa sup̄stātia cōmouere quousq; tandē impetu vio-
 lento cōpressionis in apertū ferant: hi p̄terea qui pro rerū natura
 ista edisserūt ægypti terrā affirmāt suapte natura nil posse: vt hu-
 milem q̄dem & planā nec cōfragosā: inflari spiritibus: eosdēq; p̄
 eius fragilitate crebrius eruere: si hos forte admiserit: sed cū opi-
 natio ista: & si nō forte iniquior esse deprehenderet: arguebat tū

LIBER

haud satis habere iam firmitatis unde nō iniuria cæteri verebant
 ne in contrarium vt aiunt his cederet titulus & in discrimine foret
 vt non solū egiodum Iouem experirent: sed & terram quatiente
 Neptunū/Sed si qua forte egypti pars quatatur: profecto nō de
 erunt: qui eius motus & causam satis per calleāt: nec alię defuture
 sunt rationes: qbus quę de terre vaporibus hi senserint confirmē
 tur. mihi vero videntur quantū homini spectare licet argumentis
 fredo: vt recondita internoscant: nō omnino a verisimili decentiq;
 hi aberrare a vero tamen q̄ maxime: Qui enim ad verū nouerit:
 quispiā quę minus vident & supna esse sat cōstet: Nos vero con
 tenti erimus si cognitione eousq; prouehimur: vt nō ignoremus
 diuino quodam & potiori consilio fuisse oīa instituta sed nature
 principia simul & motus: & singulorū quę fiunt causas cōtem
 plari & ratione quadā scrutari: & si non omnino inutile haud ta
 men ingratū fore existimandū est: at opinari & pro indubitato ha
 bere quęadmodū attingi quę vera sunt possint: vereor vt insolentia
 ea res sit: & rudior longe q̄ duplex sit ignorantia: Sed de his sa
 tis: & iam redeat unde digressa paululū oratio est: Eodem igitur
 tpe & Choi insulę in aegi maris terminis sitę: terre motu cōcus
 sę pars minima quędam seruata est: cætera solo pstrata varijs nā
 q; & fidem fere excedētib; affecta est malis: mare si qdem in im
 mensum euectū proxima littori edificia merisit pstravitq; cū hoī
 bus ipsis & rebus: tū magnitudo ebullentiū fluctuū hīc in altū
 euectis vbi redire in se nō poterant vortices vnuerfa p̄tinus diru
 endo sternebat ciues vero: & incolę oēs siue in templa hi cōfugis
 sent siue domi manerēt: siue alibi in vnū coissent: seruatis paucis:
 interiere mihi nāq; ex Alexandria byzantium tunc tps nauigan
 ti: in eam insulā forte delato (est nāq; in eo transmīssū sita) miserū
 id spectaculū fuit: atq; adeo vt verbis explicari haud sat possit: nā
 ciuitas oīs in terre cumulū & sane immensū redacta iā erat: lapi
 des dispersi passim iacebāt: itemq; & colūne diffractę tigna q; p̄
 cisa & pulueris vis tanta & supne deferebatur vt aerem sic obscu
 raret: vt ne vel publica loca & vię internosci facile possent domus
 tamen ppauce integrę stabant: nō calce & lapide vel eiusmodi ma
 teria structę: sed crudo puroq; & argillaceo latere fabricatę prari
 homines cōparebant & hi mœrorem prę se ferētes & summissis

Cos insula
 terre motu
 cōcus

SECUNDVS

in terram capitibus: vt qui de vita iam desperassent: & qd ad cae-
 tera mala accesserat: dulces & potabiles aquae sua & puriore natu-
 ra priuate saliores iam reddite erant & impotabiles caetera vero ita
 solo prostrata vt ciuitati ad ornamentum nil reliquum esset: praeter in-
 dium illud asclepiadum: nomen & qd de hippocrate incolae glori-
 antur. Ista igitur commiserari non alienum ab humana natura videtur
 mirari vero atq; adeo pterri: hominum foret vetera haud satis cal-
 lentium: & qui nec plane intelligant loca ista inferiora suprae na-
 tura varia in se mala continenter suscipere: quandoquidem & sepe alias
 quodam: sic terrae motu ciuitates deletae penitus sint: vt veteribus
 colonis ammissis: per alios fuerint habitatores denique restituae. Tral-
 lis ciuitas olim in Asia quae chora nunc dicitur iuxta flumen meandrum
 sita paphlagonum quondam Colonia fuit: haec Augusti Caesaris
 tempore terrae motu quassata euersaque funditus est: ita vt ei
 nil integrum relinquere: hoc modo calamitosius ciuitate iacente
 hominem quicquam ferunt: ex his qui suo labore terram excolunt Che-
 remon illi erat nomen magnum in modum eius ex casu incertore affe-
 ctum: cum non diutius illius ruinam tulisset: rem sane miseram & in-
 credibilem peregrisse quandoquidem nec longitudine viae nec rei ma-
 gnitudine quam esset a principe petiturus: nec periculis subeundis ab-
 sterritus praesertim cum esset pro incerta fortuna domestica relictu-
 rus: a ceptis hic destitit vel aliud quicquam: vt homines solent, animo agi-
 tabat: quo sententiam immutaret, cum illi non iam Romam eundem
 tunc esset: sed cantabriorum circa mare Oceanum petenda loca: eo nam-
 que Augustus contenderat gentes alias debellaturus: vt illi qui iam con-
 tigitent renuntiare: vnde imperatoris animum dicunt ita persuadendo
 cepisse: vt protinus septem delectis ex Vrbe consularibus & pri-
 moribus viris iussisset: cum magna vi hominum in Coloniam ire terrae mo-
 tu excussam tradita his ingenti pecunia: Urbem iterato extruxerit
 ita vt vel ad id tempus edificatae forma seruetur: nunc itaque eius Vr-
 bis diues haudquaquam pelagii vt olim decetero sunt: sed Romani
 potius nuncupandi: tamen vocis sonus: in grecum sit & hunc at-
 ticum versus, qui enim aliter fieri id poterat cum finitimi ionum sint:
 haec autem ita se habuisse argumento sunt ciuitatis annales: nec secus
 & titulus quem ipse equidem cum eo forte me contulisset: perlegi:
 & in agello quo dam vrbis propinquum: vnde oriundus erat Cheremon

Trallis
 terremoto
 tu excussa

De chere-
 mone.

G

LIBER

Sidrus est loco nomen Ara erat & vetustissima collocata: in qua olim vti apparet Cheremonis statua insidebat/nunc tamen in ea nil prorsus videtur impositum. Erat praeterea elegion are adhuc his verbis insculptu fracta, terrē motu iam patria. Chantabria Chere
 epitaphiū mon mox aduolauit aduolutus pedibus gloriosā excitauit. Tral-
 cheremo- lim olim sic vocitatā pro quibus hanc illi statuam fecere propin-
 nis. qui: vt are merito astructam hanc referant gratiam Trallianorū
 res hoc pacto habuisse se crediti haud secus & alias in Asia ciuita-
 tes/vt ionicas: ita & eolidas per id tps q̄ multa fuisse ex terre cō-
 cussione ppellās sat constat: sed ea mihi nunc omittenda: & prose-
 quenda quē dicere ceperamus: ad psarumq; praelia cū Romanis
 Bellū per in Lazico agro eodem hoc tpe gesta p̄ transeundū: nam inter Ro-
 sicū exor- manos & psas iam pridem maxima sunt bella inita: ita vt crebris in
 ditur. cursionibus alternis agros popularentur & deuastarent: nunc re-
 pentinos machinādo insultus: nūc copioso exercitu in aciem aper-
 tius prodeundo: ita vt & si paulo ante fecisse inducias viderentur:
 haud tamen oīno pacifici erant: neq; vbiq; bella cessabant: nisi ori-
 entem versus & circa armenie fines: vbi vtriusq; sancita pax erat &
 Lazichol- firmiter circa cholcos vero praelia gerebant. Lazichol quondā chol-
 chi, chī dicebantur: & hos illos esse p̄spicuum est: deq; his ambigit ne-
 mo: q̄ phasidem fluiū & caucalum montē aduertat: & accolās
 Cholchis- niam: siquidem longe prius quā Iasonis & eorū eo nauigatio fieret
 dis origo & anteq; assyrii potirentur imperio anteq; Nini & Semiramidis
 tpa, Sesoostrem quēpiam tradunt aegyptiorū regem: ingenti suo
 rum coacto exercitu: vniuersā Asiā puagatum. Vbi eam euer-
 tit: ad id loci venisse eodēq; reliquisse agminū partem: vnde chol-
 corum id genus deriuat id ipsum Diodorus Siculus asserit: & alij
 multi qui res gestas veterū cōscripserunt: hi igitur siue Lazichol siue
 Cholchij. siue aegyptij in aliena locati: nostra aetate bellis vndiq; di-
 uexant: & multa ipsi iniere certamina eorūq; de causa oppida nō
 Chosrois- nulla solo aequata sunt, Chosroi namq; psarum regi oportuniōri
 rex psarū bus quibusdam ea e regione cholcorū locis praecoccupatis: haud
 quaquā est visum semel armis parta relinquere: sed potius chol-
 Gobazes- chidis quē reliqua essent surripere: animo inerat. Iustinianus autem
 lazorū rex Romanorū tūc Imperator Gobazem Lazorū regem gentemq;
 christian⁹ omnē vt sibi obedientē atq; beniuolā ita & de Deo secum eadem

SECUNDVS

sentientem: vt volenti cuiq; diripiendā iam pderet: nec ferendum
 qdem: nec æquum fore censebat / Sed longe magis enitebat vni
 uersis vt viribus hostes inde ppelleret: Ac illud animo agitabat at
 q; adeo verebatur: ne si bello forte vincerent p se: regionēq; oēm
 suę facerent ditionis: nihil his foret impedimento quo minus in
 Euxinum pontū: intrepide nauigent / interioraq; oīa Imperij Ro
 mani pcurrant: vnde ingentes & bellicosissimas copias circa chol
 chos cōstituit hisq; & duces præfecit q; optimos: Bessas nimirum
 Martinusq; & Buzes eas ductabant: Viri vt sūmi: ita & bello ex
 ercitatissimi cū his & Iustinum germanicū iuuenem admodū mē
 sit: sed rei bellicę nō imperitū: Nūc vero quę Mermeroes psarum
 præfectus antehac gesserit: cū de his ad id vsq; loci Procopius re
 thor satis pseripserit ptereunda videntur: sed cū præsentis historię
 hinc mihi initiū sim desumpturus: decentius erunt quę subsequū
 tur his coaptanda / Muchirism itaq; pfectus psarum mermero
 es & Coataisim oppida peti: ea mente vt locorū difficultate mu
 tata: se infra phasidem amnē recipet: vt re subita Romanis pterre
 factis temptaret si qua posset castella in potestatē redigere: quod
 tñ cū palā incederet: & in hostē veniret fieri nō poterat / Martinus
 nāq; præfectus cū suo exercitu ad telesim stationem habebat: est
 autē telesis oppidū validum qdem & munitissimū ibiq; saltus dil
 gentissime asseruabat: erat præterea locus ille aditu difficilis: & q
 e proximo peti non posset: nā & præruptę illi sunt rupes & saxa
 vnde quaq; præcisa inuicēq; in seipsa vergentia ita vt angustissimā
 subiectam semitā redderēt: aliūdeq; oppidum nisi hac adiri non
 poterat: nam & circūiecti campi palustres nimiū sunt & limosi ex
 altera parte densiores siluę arbutaq; extantia vt vel expedito nulli
 hac pateat iter: ne dum armatis agminibus: Romani vero cū labo
 ris nil intermitterent: sicubi forte locū immunitū & puium inue
 nissent: stipitibus & saxis reficiebāt: & enixe huic operi insudabāt:
 Interea Mermeroes meditabundus & dubius hisce in rebus quid
 opus facto nā esset: cum diu secū versaret: subijt animū cogitatio
 quod si vtcūq; Romanorū p̄sidium solueret: & sensim ppelleret
 non oīno esse non se pfecturum quę ad demolendū clausū iter
 parasset: nā hostibus saltus cōtinentissime insidentibus fieri non
 posse existimabat vt hos suparet: & illos puinceret sed si forte ab

Bessas
 Martinus
 & Buzes
 duces iu
 stiniani:
 Mermero
 es psarū
 præfectus
 Mermero
 is cōsiliū.

LIBER

scellerint: id solū relinquit: vt locoꝝ iniquitatibus mederetur & dif-
 ficiles itinerū aditus vt peruos redderet: quod vtiq; nō impossibi-
 le factū fore rebatur. Sperabat nāq; nauante multitudine operā
 & p̄cisa materia repurgatisq; saltibus; & excussis sublatiscq; de-
 mū obicibus nō difficulter se transiturū: verū vt iam p̄ficeret que
 aīo agitarat hāc excogitauit fallaciā graui & insanabili morbo se
 teneri dissimulauit: cuius vt impotens mox lecto decubuit: & pin-
 de graui ferens hunc casū. flebiliter querebat huius rei fama to-
 tum p̄uasit exercitū p̄fectū graui ter egrotare atq; adeo vt in p̄-
 ximo illi sit moriendū: Id tñ vt in re erat haudquaē his creditum
 est q̄ questui haberent suos: proditiōē & hostibus occulte oīa
 aperirent que gererent: sed p̄fectus quid sibi vellet p̄tinacissime oc-
 culebat atq; adeo vt ne ad amicissimos quosq; illud p̄ueniret: nā
 qui Romanis id rei significarūt: edita & sola in vulgus fama faci-
 le fallebant & Romani ipsi facilius his fidem p̄stabant: neq; adeo
 nuntijs mouebant: q̄ q̄a sic fore puellent vnde remissa fortiore il-
 la & diligenti cura segnius custodias faciebāt paucis post diebus
 Mermeroem obisse mortē his nuntiatur: Nam interea in domici-
 lio quodam sic delituerat: vt vel apud familiarissimos qui rei dissi-
 mulatē essent nil cōscij/mortis suę opinio vicerit. Tum demū Ro-
 manis sup̄vacaneum fore est visum ad saltus tutandos multū de
 cetero vigilare: vel labores suscipere: vnde relictis quos iā obstru-
 xerant locis & simul in his insudatis opibus oēm solertiam in se-
 gnitiem cōmutarunt: quādo q̄dam noctibus somnos equando: lo-
 cis immorando amœnioribus nec exploratores p̄mitterent: nec
 que in rem essent exequerent: nimirū quia persas existimarent vt
 antehac rei bellicę imperitos in senū q̄ ituros: sed ab se procul pot-
 us abituros his oibus mermeroes cognitū rem aliquandiu dissi-
 mulatam p̄ter spem oīm patefacit: ac persas visendū se talem p̄-
 bet qualis antehac fuerat cōfestimq; copijs oibus q̄ta potuit ce-
 leritate motis itinerum difficultatibus: vt antea cogitarat per q̄ be-
 ne dispositis oppido appropinquauit & iam proximus erat Ro-
 manis pro rei miraculo aīo consternatis: nimirum cū de impro-
 uisō oppressi tutari se minime possent: Tūc igitur Martinus desere-
 re p̄ritus locū decreuit q̄ ad semermeroes penitus p̄uasisset & in-
 genti malo quos de p̄h endisset Romanos afficeret. Quo enim hi

Fallacia
 Mermero
 is.

Ro. aflu
 Mermero
 is fallunt.

Mermero
 es Ro. ex
 impro-
 uisō aggre-
 ditur.

SECUNDVS

paſſo cū ppauſi eſſent tantā hoſtiū multitudinē ſuſtinuiſſēt & nō
 ſtatim obruti potius deperiſſent hac itaq; arte deuicti a Barbaris:
 turpiter diſceſſione facta Romani ad ſuos ſe receperunt: qui cū
 Bella & Iuſtino tunc eſſent haud longe a Tileſe poſitis in campo
 caſtris nā inde ſeptem ſtadijs aberant: quō in loco praeter venales
 ollas nihil operis exercetur e qbus & loco eſt inditū nomen: nam
 ollaria dicunt latini: nos chitropolia: Sed cū ad exercitus q̄ multi
 fuga praerepta Martinū iam pueniſſent denūtiaſſentq; hoſtiū ce
 lerem & futurū aduentum: ſeq; in tuto iam recepſſent: praefecti
 oēs cōmuni cōſilio decreuerūt hoſtes expectandos ibidē eſſe: in
 ſtruendasq; a dies: & his ſtrenue obſiſtendū ſi p̄gredi p̄gant. Erat
 inter duces exercitus vir ſane clariffimus Theodorus: q; Zannis
 genere ſed apud Romanos nutritus barbaricos mores quos epa
 tria cōpat iā plane depositos: dexteritate quadā ornauerat. Is igi
 ſuo cū agmine nō em̄ minori numero q̄ hoīm q̄ngentorū & ſue
 gentis hūc milites ſeq̄bant circa teleſim ſtationē hēbat p̄ Martinū
 iā iuſſus ne prius inde abſcederet q̄ hoſtes vidiffet iā irrupiſſe &
 quoad fieri poſſet numerū imaginādo cōplecteret: ac demū co
 gnoſceret qd nā his virium: qd veai eſſet. Tū ille vt ad oīa audax
 & induſtrius erat: iuſſa exequēbat: & hoſtiū copias infra p̄ſidiū
 ad eſſe iam cōſpicatus: ſatis gnarus: nō eotenus ſtaturū hoſtē: ſed
 bellandī p̄cupidū fore: conſeſſim loco abſceſſit: in ipſo itinere: cū
 Romanos nō paucos dephendiſſet: nō recta ad Chitropolia cō
 tendentes: vt erat iniunctū: ſed in Lazorum domicilia impetu fa
 cto: ordeū & alia id genus diripientes: vt eos abduceret nitebat &
 iſtorum temeritati obuſam irret: q; plane neſcīrent qbusnam in ma
 lis tunc eſſent: itaq; q; gulę erant non admodū dediti: nec oīno de
 perditū hoīes: vbi potiora moniti didiſſent. Theodorū mox ſe
 quebant: & ſenſim ſe referebant. Interea perſe de improuiſo ſup
 uenerunt: & Romanorū nōnullos militū ex inſperato obrūcant
 ceteri curſu citato in fugā verſi abſibant. De repēteq; in ſuorū ca
 ſtra cū trepidatione & eiulatu irrupunt: atq; adeo vt oēs re ſubita
 pauēfacti: & prę formidine tumultuati p̄termođū Sic trepidi cō
 ſurrexerint vt vno agmine caſtris excederēt. Tunc p̄fecti nondū
 enim inſtruxerant copias veriti ne ſibi & imparatis inſiſterēt Bar
 bari ſpreta priori ſententia: nō em̄ in re trepida qd acturi iā eſſent

Romani
 ex p̄ſidijs
 cedunt.

Theodo
 rus Zan
 nis.

G iij

LIBER

Romano
rum trepi
dario.

Romano
rū fuga.

Parafanges
qd sint.

Mermero
is succes
sus.

offerebatur quādoqdem de pñtibus consultare ne cōp̄s ipsūm pe
mitteret p̄sertim oībus animo cōsternatis: motis cōfestim e cam
po castris coactisq; in vnū iam copijs instrenue incōpositisq; ac p
arbitrio ferebant; & a cōtinente cursu nō prius hī desistere q̄ ad
insulam puenissent abest aut̄ hęc ca Tifese insula quinq; summū
parafanges nam tantū vię p̄strenui illi vna die emensi sunt & fu
ga celerrima: Parafanges aut̄: vt Herodoto / & Xenofonti videē
triginta stadia sunt iuxta Iudeos vero & Persas vno / & viginti sta
dijs terminat; & ipsūm id sentiūt Lazi & iure vt arbitror: nam &
apud hos baiuli vbi singulos parafanges p̄transiere: & onera que
gestant deponūt: & ipsi parumper q̄cūt alijs in ferēdo vicissim
onere succedentibus idq; quotiens factitant eodem spatio itinera
metiuntur & interrūpunt: vt cūq; tum parafanges dicant: stadijs
centū & quinquaginta disiungit̄ hęc ab oppido insula. Est aut̄ hu
ius insule locus placide munitus & peruius: amniūq; aquis fluen
tibus circūactus: siquidē falsis & deonus flumina e Caucaſo mō
te diiunctim fluentia & a principio magno distantia interuallo
locoꝝ cogente situ: sensim proxima fiunt adeo vt ab inuicē non
longe ferant: in ea inter capedine molitibus fossam Romanis: &
falsidis aquis in deconi alueū demū transfusus: ex ea insule parte q̄
in orientē vergit amnes vtriq; in vnū coeunt: & locū cingūt pro
in rursum cū vario diuersoq; cursu se insinuādo inflectūt: haud
sane parua terrarū spatia cōplectunt: descendendo vero ad occidē
tem solem & prolabēdo sponte cōueniunt & cōmifcentur ita vt
omne qd̄ ab his intercipitur insula fiat: hic igitur coeunt Roman
ni immorabant̄ Mermeroes vero vbi ad ollaria tandē puenit ab
sentiū hostiū cū obiectis etiā cōtumelijs irrita diu ignauia statuit
nō vltra sibi p̄grediendū nec inuadendā insulā esse: quādoqdem in
hostili nec tantis exercitibus sūministrare necessaria posset nec alias
obsidionē pare: vñ retro ad Tifem: & eas locoꝝ inigates rede
undū haud quāq; censebat: itaq; paruis nauigijs ad id ipm paratis
cratibus pluteisq; sup̄impositis falsidis ripas cōsternit iungitq; &
ponte pinde facto intrepide & nemine obsistēte exercitū trañcit: &
persas quidē quos in Onogori locauerat oppido: qd̄ ipse in loco
Arhepoli circūiecto aduersus Romanos vt p̄pugnaculū struxe
rat magno vt aīo: essent hortatur & aliud huic p̄sidiū addit

SECVNDVS

oibusq; sibi quoad fieri potuit cōmunitis: retro se ad Cotalsim &
 Muchirissim castella recepit: tū derepente morbo correptus grauis
 simo: maiori exercitus parte & validissima: suis sibi rebus relicta
 praesidio se in Hiberna transtulit: ad urbēq; Mischitā id urbi no-
 men vix tamen delatus cū vim morbi pati nō posset: ibidem tunc
 demū Mermeroes obiit mortē. Vir sane apud p̄sas: vt prestantis- ^{Mermero}
 simus ita & honoris apud suos plurimū consecutus valebat nāq; ^{is obitus.}
 maximū in modū consilio reiq; bellicę peritissimus erat: & animi ^{Mermero}
 prestabat is magnitudine Nimrū & si effcete ætatis iā esset & iā ^{is laudes.}
 pridem duob; pedibus captus: nec vehi equo iā posset in labori-
 bus tamen haud secus: ac robustissimus iuuenis versabatur: neq;
 hos quidē refugio: sed impetu factō prodibat in acie: ita vt ho-
 stes turbaret: suosq; vt fortiter facerēt admoneret: hortando iubē-
 doq; / q̄ in rē eēt q̄ optie disponebat: referebatq; laudis plurimū
 hostes vincēdo: vñ p̄spici potest nō magis corporis robore q̄ cō-
 silio & prudentia bella geri. Tunc demū Mermerois demortuū
 corpus qui circa se erant elatū & extra urbem destinato in loco de-
 positū: solū nudūq; reliquerunt: canibus simul & auibus vel eius
 modi ceteris obsecnis: & Sarcouoris aiantibus lantandū: & absu- ^{Perfarū se}
 mendū: hunc ex lege seruant perse sepulture ritū nudata vt carni- ^{peliē di r̄}
 bus ossa per campos dispsa iaceant velint: apud hos: nāq; in arcā ^{tus.}
 vrnā v̄ mortuos cōdere vel terra obruere: haud quāq; fas est.
 Cadauer vero ad quod nō statim dilacerandū aduolent aues: aut
 canes accedant: homis fuisse affirmāt qui in gnatis moribus fue-
 rit iniquiorisq; animi & dignus plane qui in barathrū detrudatur
 in prauicq; demonis ditionē vt veniat / & propinqui mortuū tūc
 maxime desent: vt cui nil putēt spei reliquū esse: nec parce melio-
 ris participes fore qd̄ si q̄ celerrime mortuus deuoretur: beatum
 hunc & foelicem dicunt: huiusq; aiām: & admirant: q̄ maxime:
 & deo similē faciunt & dignā omnino quē in campos elysios de-
 feratur: accedit etiā quod si obscuriores quidā & infime sortis dū
 in terra rem militarē exercent grauissimo morbo acrius vrgeant
 vt vel spirantes adhuc: & sobrios efferant: & quodā depositis lo-
 co: panis frustum & aquā baculūq; iuxta apponant: vt q̄ diu ci-
 bum poterūt degustare: & virū aliquid his relinquatur eo se ba-
 culo a beluis tueantur: & cōuiuas hoc abigant ad se venientes: sita

LIBER

Perfarum
ricus.

vero vel spirantes adhuc vis morbi peruicerit atq; adeo vt manus mouere nil queant: tū miseros illos & semimortuos: incipientesq; aiā exhalare: Aues canesq; deuorant & vitę spem demūt: si qua tunc forte fuisset qui vgro ea ex ægritudine cōualescunt: & sedo mū receperint/ haud secus visi alijs sunt/ vt in tragœdics fit tabernaculis ac tenebrarū/ e/ foribus prodissent: & extenuati prorsus: orisq; colore alienato: obuijs timorē incuterēt: vnde vniuersi hos auersantur: & p̄inde omnium sceleratissimos confestim defugiunt & tanq; apud inferos adhuc forte agentes: declināt: nec pristinis & cōsuetis ad vitā muneribus frui prius hos sinūt: q̄ per magos admittā in se inquinatio expurgetur q̄ p̄inde ex mortis expectatione cōtraxerant & quasi vt viuere possent potestātē recipiant. Liquec sane humanas & singulas nationes eas leges sanctiores ceteris ducere & potiores: quibus diu insueuerūt atq; adeo vt si qd prater illarū instituta geratur fugiendū his esse & plane ridiculū videatur: & eiusmodi demū vt prorsus nil fidei faciat: adiuuente sunt tamen mortalibus diuersę quidem pro legibus suis tutandis rationes & causę partim forsitan veriores/ partim quę ad p̄suadendum sic valeant cōparatę. Vnde nec mirū arbitror fore si p̄se suorum morū & vitę cōsuetudinis redditis rationibus: suos adnantur arguere p̄stare ceteris ritus: & sane admiratōe ingēti affici or̄ vetustissimos eius terrę habitatores: siue Assirij: siue Chaldei: siue Medi hi fuerint: nō eadē cū Persis istis sensisse: siquidē circa Niniuem urbē Babilionięq; terras: & mediā tumuli extant arcęq; adhuc permanēt obfirmatę: quibus p̄isci illi & mortui recōduntur: ita vt nō alienos sed nostros videantur ritus seruare qd̄ siue clauera: siue cineres græcorū more exustos illa contineant haud tamen cū his aliquid habent quę persę hi faciunt similitudinis: nec solum in sepulturis/ & mortuis: sed ne & nuptiar; quidem & rebus venereis flagitiosissimis ritibus: pro quibus p̄sentes & huius temporis persę: sceleratius/ ac deperdite luxuriantur: qui non solum cū sororibus suis & cōsobrinis impudenter congregiunt: sed cū filiabus vel genitores (proh scelus) miscerent: & quod oīm est impijssimū (o natura / o leges) cum matribus filij. Persis autem fuisse nup̄ id sceleris adiuuentū: ex eo quod narraturi mox sumus nosse quis poterit: serunt quōdam magnā Semiramidem illā: &

Quod hic
mos sit fo
lis p̄lis.

Perfarum
mores in
nubendo.

SECUNDVS

Assyriam fuisse eo temeritatis erectam: vt cum Nino filio habere
 congressū voluerit / iuuenēq; pertentasse huncq; reuēntē concu-
 bitum: remq; permoleste ferentē pergentem ad facinus matrem
 protinus occidisse patrareq; id maluisse q̄ scelus cōmittere Non
 enim si id lege p̄mittebatur: Ninū duxerim ad id crudelitatis ve-
 nisse. Sed quid est opus nimitū vetusta repetere: Paulo ante q̄ Ma-
 cedones tantas res gererent: & Persæ destruerentur Artaxersem
 Darij ferunt Parisatidem matrē cum eodem malo afficeret: quo
 & Semiramis & secū rem habere p̄cuperet haudqua q̄ necasse sed
 eiecisse iracundius & propulsasse: quia nec piū id esset / nec patriū
 nec in vita hominū consuetum sed huius temporis persæ priscos
 mores omnes fere omiserunt: & p̄inde iam euerterunt alienisq; legi-
 bus tanq; adulterinis vtunt: ex Zoroastri desumptis Orimafdei
 disciplinis. Is aut̄ Zoroaster siue Zarades: nam duplici vocatur
 cognomine: quo tempore in principatu floruerit: & tulerit leges:
 satis clare internosci nō potest Persæ nāq; nostre huius etatis Idas-
 p̄s temporibus: simpliciter tamen hūc fuisse affirmant: ita vt in
 ambiguo sit nec plane satis dignosci queat: vtrū Darij pater an ali-
 us quispiam is fuerit Idaspes. Sed quouis ille floruerit t̄pe magi-
 ster tamen & persis fuit: & magici sceleris adiuventor: qui Prisco
 factorū ritu mutato promiscuas quasdam & varias opiniones in-
 duxit. Siquidē vetustiores illi Iouem Saturnū / & huiusmodi ceteros
 apud Græcos quondam p̄celebres vt deos venerabantur: cum
 alioquin cognomēta minus seruarent: nam Iouem Belū dice-
 bāt: Herculem Sandem Anaitida Venerem / & alios item aliter
 vocabāt: quēadmodū Berofus Babillonius & Athenocles Sim-
 machus / qui Assyriorū Mēdorūq; res antiquissimas conscripse-
 runt: historia prodūt: nunc vero maiorē in partē cum Manicheis
 Persæ conueniunt: & in eo p̄cipue q̄ duo illi / & prima inducunt
 principia / alterū quidem vt bonū ita & optima queq; parturiens:
 alterū quod penitus vtriusq; his aduerset: nomina vero istis impo-
 nunt: & barbara: & pro eorū lingua composita bonū nāq; sitre-
 deum siue & creatorē Hornusdatim dicunt Arimanes p̄niciosus
 a c̄pessimo demōni est apud hos nomen festum aut̄ oīm apud se
 celeberrimū: quod vitiorū vocant interitū peragunt in quo & ser-
 pentiū plēraq; & quorū vis animantiū que fera & solitaria sunt.

Novū est
 se hūc mo-
 rem.

zoroaster
 seu zara-
 des.

Idaspes.

perse cum
 Manicheis
 is sentiūt.

H

LIBER

Religio p
 farum interficiunt: & magicis offerunt: p inde insigne aliquid pietatis / ar
 gumentū: hac via se arbitrant ei quod bonū dicunt gratā operam
 insudare molestiā vero & pnciem Arimani illi inferre / venerant
 autē q̄ maxime aquā atq; adeo: vt ne hac quidem faciē abluāt: nec
 eam quoq; pacto attingant: siue potandi gratia siue arbores irri
 gandi siue vt alias cūq;. Quinetiā deos alios plerofq; hi nuncupāt
 & Græco ritu propitiāt: vtuntur præterea sacrificijs / purgatio
 nibus / oraculisq; & his q̄dem Græcorū more porro ignis his p̄
 ciosus videtur & plane sanctissimus: vnde in ædiculis quibusdā
 vt sacris / semotusq; ignem hūc magi perēnem seruant eundēq; dū
 intenti custodiunt: archana pagunt sacra / & de futuris interrogāt
 hæc autē instituta siue a Caldæo: siue a quouis hoīm genere cœ
 perint: nō enim multis hæc cōgruunt ita tamen hi sentiūt: & pti
 nacious hanc tenent opinionē / e plurimis nationibus haustā: quo
 fit vt q̄ varie composita sit & sane id mihi nō ab re factū videtur:
 nō dum enim aliā rem publicā vidi in species varias formasq; mu
 tatam quę diu consisteret: sed quoniā multarū gentiū dominatū:
 hi admiserunt iccirco & vna specie legū cognitionē nunc seruant
 primos oīm Syrios serunt vniuersam Asiā occupasse p̄ter In
 dos / qui supra Gangem siti sunt fluuiū . Nami Ninus videt tunc
 primū hic imperiū obfirmasse post hunc Semiramis illa & huius
 deinceps posteritas omnis ad vsq; belum decortari cognomento
 in quo Semiramidis & regnū habuit finem / & genus Belitaras de
 inde q̄dam sic vocitatus plantarū quondam infertor & regionū
 hortorū magister: mirū sibi in modū imperiū vendicauit: ad suos
 q; bene plantatū transmisit: quēadmodū Bion & Alexander scri
 psere: ita vt ad usq; Sardanapalū: vti dem affirmant: successio ista
 puenerit: sub quo hebescente iam principatu Arbaces medus / &
 Belesis Babillonius ab Assyrijs rege deperdito sublatū ad Medos
 transtulerunt imperiū cum anni mille: sexq; & trecenti: aut paulo
 plusculū pertransissent eo ex tempore quo Ninus tum primū eas
 res tenuit: Sic em̄ Ctesias Gnidius eui & Diodorus Siculus assen
 titur de his tpibus scripsit. Medi deinde sic rursū hoc potiti impio
 sunt: ita vt oia pro horū legibus statuerent: deinde p annos trecen
 tos his in principatu agentibus: Cyrus Cambisi Astiage deuictio
 ad persas traduxit imperiū / qui em̄ nō id erat facturū: cū persa

Qui rerū
 successu tē
 porum po
 tici sint
 apud p̄sas

SECVNDVS

is esset & p̄sae infuetus: pro gestoq; cū Astage bello oderit Me-
 dos: vbivero & Persici reges p̄ annos ducentos additis octo & vi-
 ginti regnassent vel istorū deniq; regnū defluxit pegrino exer-
 citu & a rege alienigena dissolutū: siquidē Alexander Philippi Dario
 Arsami tā interfecto vniuersa Perside in potestatē redacta: ad Ma-
 cedonicos mores res transiere. Nā adeo rebus q̄ maximis gestis
 hic valuit vt vel eius post mortē Macedones viri: alienā & peregrī-
 nam diu tenuerint / & ad multū prouecti virium sint: & sane cre-
 diderim. Vi quadā praeceptē apud homines de Alexandro opi-
 nionis: vel ad id temporis fuisse hos regnatos: nisi inter se inuicē
 dissidendo: atq; vt in se ipsos: ita & in Romanos exercitus cōpa-
 rando plura habendi ducti cupiditate: suas ipsimet vires soluisset
 quo factū est vt non de caetero capi nō posse sint finitimis visi: tā-
 met si nō minori hi tēpore: vel summū annis septem minusq; Me-
 di regnauerint: vnde his tamdiu potitis impio Parthorum gens al-
 terius dittonis iamdiu facta: nec olim admodū celebris: Macedo-
 nes regno priuarunt ipsiq; Asiē totius prēter Aegyptum imperiū
 susceperunt Arsace tum primū defectionis auctore: vnde eius vel
 posterī Artacides dicit: inter Artacē & Artabanū regem: anni du-
 xenti intercessere: eodem autē tempore quo: res Græcorū per Ale-
 xandrum māameam adolescentē ministrabant: & Chosrois apud
 nos cœpit genus regnare ex quo p̄fectio instituta & mores qui
 apud Persas ad id temporis obseruantur: ortū cœpere p̄inde p̄-
 ma stabilimenta siquidē Artaxares quidam vir persā: inglorius in
 primis & obscurissimus alias tamen factis sat potēs & sane indu-
 strius pidoneusq; posse constituta mouere: & obturbare pacata:
 coniuratoꝝ manu mox facta Artabanū regem obrūcat: & Tya-
 ra regio insigni sibi imposta: Parthorumq; viribus debilitatis: de-
 nuo Persis pristinū regnum restituit: erat is sane ex magica arte sa-
 crorum pitus de seq; archana confecit: vnde & magorū gens oīs
 ex eo validior facta & insolens: iam pridē id nominis seruat haud
 dum tamen ad id honoris fastigiū in quo nunc sunt: venerant: ne-
 q; eo licentię prouehabant: sed plerunq; principibus contemptui
 erant quod vtiq; ex eo apertius liquet: nō enim Persæ qui circa
 Darium erant Semerde quodā & mago post Cambysem Cyri:
 imperiū subrahente: id factū calamitatis loco duxissent Semer-

LIBER

demque obruncassent & alios tanti facinoris conscios: quia haud
 quaque fas esse existimassent: magos homines regie insidentes selle or
 nari: unde his obruncatis tantopere eam eedem nullius momenti
 facere: atque adeo nec scelus ex ea se admisisse rebantur: sed dignum
 potius memoratu patrasse se facinus: ut eius seditionis ob gratiam
 in patratumque eedis memoriā: festos quosdam & celebres statuerint
 dies: quos Magofonios nuncuparunt: & sacrificia fecerint ob victo
 riam diis: nunc vero magos huius temporis Persae & honorant quae
 maxime: & venerantur: ut quorum consilio publica omnia & praes
 dictionibus administrant: seorsumque quod quisque praemis pro re be
 ne gesta promereatur quidue supplicij qui flagitium fecerit: praes
 dendo & cognoscendo decernunt: nec sane persis vel legitimū aliquid
 fore vel aequum videbitur: quod magorum non sit sententia confir
 matum: ferunt quondam Artaxatis matrem Paueco cuiusdam nupsisse
 se infime sortis viro: & coriariam exercenti: qui tamen siderum des
 cursus calleret: & scientissimus esset per quae facile posse futura pro
 spicere: apud hunc semel sannū quaequam & militarem per Caduseo
 rum agrum iter habentem: in tugurium diuertisse tunc & pauecum
 inde vatem: ut cumque hospitis semen & maximū fore & celeberr
 imū praegredientem: & euasurum quandoque ad summam felicitatem:
 affectum primo mœrore fuisse: ac flebiliter questum: quod sibi nec
 filia esset: nec soror: nec foemineū denique aliquid quod se propin
 quitate contingeret ut cum sanno illo & hospite necessitudine iun
 geretur. Sic demum illi & noctu uxore apposita thoro cessisse spre
 ta prestrenue verecundia & breui cum nota futura & optima com
 mutata fortuna quo ex nocturno congressu Artaxarem natum: sub
 pauecoque educatum ad iuuenilemque annos prouectum fortissime si
 bi imperium comparasse: unde inter Sannum / Pauecumque ortam fuis
 se contentione: dum eorum quisque iam vellet puerum ex se filium dici
 & vix tandem in id conuenisse: ut puer Paueci filius diceretur: sed
 alioquin ex Sanni semine ortus: hoc pacto dum Artaxaris gene
 alogiam repetunt praes vera fuisse quae de eo traduntur affirmant:
 ut in regum suorum annalibus litteris prodita. Nos vero postero
 rum omnium nomina qui post hunc in imperio successerunt: paulo
 post explicamus nec secus & quod dicitur eorum quisque regnauerit quod
 tamen ad id temporis est ab his intermissum qui annales conscripserunt

Artaxaris

SECUNDVS

rant: nec magnificerunt ista p̄quirere: nam qui de imperatoribus Romanis scripsere a Romulo: siue cum altius repetunt: ab Ænea Anchise filio initium sumūt: & ad Anastasium vsq; Iustinūq; seniore[m] illos recensent. Persarum vero reges hos ipsos dico qui post deletos Parthos regnarunt haud æque annis sua serie explicatis p̄uestigando enumerarunt scriptores: cū fieri sic de cuiisset: mihi tamen de regibus istis & persicis ipsorum ex scriptis: certiora oīa & vera collecta accuratius sunt: & reor equidem presenti historie plurimū conuenire: istoꝝ omnium meminisse: itaq; cum opus fore existimauerim hæc tuo loco cōmemorabo: tamen si istoꝝ nomina varia sint: & ea quidem barbarica recensenda: & quorundā plerq; qui memoratu dignū nil gesserint sed illud in præsentia: vt res apertius pateant: & plurimū conferant: sum dicturus: trecentorum & vnde viginti annoꝝ: ad annum hunc vsq; quintum Chosrois imperij: finem adesse quo & bella in agro Cholchico gerebant: & Mermeroes est suo fato defunctus Iustiniani vero Romanorum imperatoris annis octo & viginti. Nunc autem vbi de Chosroe per pauca explicarim cōfestim ad ea me referā que narrare iam cœpi. Non enim hunc p̄sæ solum vltraq; decet laudibus ferunt & demirant: sed Romanoꝝ pleriq; vt eloquentie studio sum & qui ad nostre philosophie summā puenerit notionem: & græca opa in persicam linguā nonnulla transtulerit: addunt tamē & stagiretem idest vini amphorā longe melius propotasse q̄ rethor p̄anicus olori p̄scripserit fabulam: quinetiā Platonis imbutū dogmatibus tradunt: atq; adeo: vt ne Timeus hunc quidem prætereat tam & si lineari speculatione diuariet: & naturæ rime[m] motus: nec Phædron ipse: neq; Gorgias vel dialogorū auctor alius quisq; vt Parmenides: & cæteri item quibus varia sententiarū profunditate sunt multa conscripta: ipse vero non egregie adeo hunc eruditū fuisse existimauerim: vt summā disciplinarū teneret. Qui enim fieri id poterat: verā illā & liberam vt veterū nominū p̄nunciationē ita & rebus ipsis maxime congruentē: lingua q̄dam vt agrestis & rudior & a musis penitus aliena seruaret: quo inq; pacto vir regio fastu ex immodicis adulationibus ab ineunte etate illectus / ac viuendi consuetudinē nactus supra modū barbaricā: & qui bella semper & acies animo agitarit: exerceri in his poterat

Supputatio tēporū

Chosrois qualis.

Opinio auctoris de chosroe.

H ij

LIBER

disciplinis: ex hisq; sibi fructus aliquid vendicare. Quod si quis te
circo hunc laudet quia cū rex esset & persa tantarūq; gentium &
maximarū rerū curā haberet: ut cūq; tamen degustare artes littera-
rias voluisset: ex eaq; v. gloriā ita & animi capere voluptatem
profecto & ipse hunc laudare: perinde p̄ cæteris barbaris admi-
randum. Sed qui hunc nimium sapientē appellant: & quasi philoso-
phos cæteros præstitisset oīm artium disciplinarūq; causas nosse
affirmant: & qualem fortasse peripatetici maxime eruditū præ-
siniunt deprehendēt / is haud dubie nihil prorsus ea quæ vera sūt
peruidisse: sed vulgi dumtaxat famā sectari. Vir quidam genere
Syrus Vranius vocitatus dum Byzantijs versaretur artem q̄dam
medicam profitebatur: sed Aristotelicę disciplinę prorsus ingnarus
nil deniq; vera cognitione tenebat: tremebundus tamen & inso-
lens q̄ multa se percallere iactabat & cū forte inter cœtus homi-
num versaretur: ut erat suapte natura cōtentiosior sæpe etiā pro
regijs porticibus ipsis astabat plerūq; in librariorum tabernis &
venalijs affidebat: & ad hominū turmas se eodem cogentiū: ver-
ba magnifica perinde mirabundus & stupidus faciebat cōsuetā
quædam de deo longis verborū ambagibus: his qui se circumsiste-
rent postulantis qualis nam scilicet esset illi natura quę nā sube-
stantia: vtrum afficiatur / vtrū curę sit expertus: & alia quædam eius
modi qui vero ista profitebatur ne grammaticū quidem adisse vn-
q̄ crediderim: nec vitā forte rectiorem egisse: proinde putent hī fa-
cile aliquid esse & plane promptissimū: aut cuiq; peruium quod
vulgo fertur pedem porrigere & theologiam attingere: cū hanc con-
stet rem esse & probatā & inexplicabilem & longe superiorem: q̄
ut eam assequi cogitatio queat imperitorū qui ignorando hāc de-
mirentur / Sunt nāq; q̄ velperi ex ipsa statim ebrietate & crapula
impediti q̄ multa deblaterent deq; excellentissimis rebus illis diui-
nisq; quæstionibus sermones indecenter inceptent: & in eiusmodi
nugando delirent: & haud secus ac qui aleam ludunt rixentur: hi
sæpe in rebus principatū nactus Vranius perinde homericus ille
Thersites: alios arguebat extrahereq; in longū sermones minime
desistebat & si alias de Deo haud satis recte sentiret: nec sane disce-
pationem sinebat iamdiu oceptā: ordine saltem suo procedere:
sed apertiora potius confundebat & quæsitæ rei propulsabat in-

Vranius
quidam.

Vranijs cu-
iuspiā te-
meitas.

SECUNDVS

uentionem. Volebat hic forsitan Platonis pytonem: Sextūq; de-
 nicq; imitari & eorū more responsiones vt fierent: vt finis esset nil
 obturbari: quia id animo præsumptū iam esset: nihil esse penitus
 constitutum. Sed platonica ista haud satis ille didicerat: ni forte ali-
 cunde venatus perpauca collegisset quibus posset ineruditos ita
 fallere & quæadmodum litterarū erat is re ignarus: ita & bonorū
 morum omniū expers istiusmodi cum esset vranus ad perfas se
 cōtulit p̄ Areobinthum p̄sam & regis tūc oratorē vt cothurnus
 & nebulo ductus: nimirum qui ea sibi ornamenta stolide vendica-
 set: quibus omnino careret: palliūq; prōtinus induit quod discipuli
 narum magistri gestare apud nos solent: sic itaq; obstipa supbaq;
 facie chosroem adiuit: tum ille inopinato miraculo p̄citus: & sa-
 crum aliquid esse imaginatus: suspicatusq; verum hunc esse philo-
 sophum nam & ita apud perfas vocitabat: eundem hunc & libēs
 vidit: ac benigne suscepit: Magos deinde ad se conuocatos cū nouo
 philosopho vt sermones conferrent constituit: deq; rerū ortu na-
 turaq; vt disceptatio haberetur iniunxit: & vtrum id omne quod
 visitur finē sit habiturū: namue vnū esse oīm rerū principiū putā-
 dum sit Tum Vranus: quod ad rem faceret nil oportune respon-
 dens: vt qui nec responsurum quidem se a principio cogitaret: So-
 la audacia & dicitate: vt in gorgia socrates: inter ignaros ignarus
 peruicit: quo factū est vt vnus ille & demens regem sic cœperit:
 vt non solum pecunia ab eo sit & non parua donatus: sed regiae
 mensæ admissus & eo honore dignatus: vt rex ipse & prior: pa-
 teram huius prælibarit: quod vtiq; nondum in alios factitasset: &
 iure iurando dixerit: alias nunq; se talem virū vidiisse: tamen si ante
 hac summos in vero vidiisset philosophos: qui hinc ad se cōcessis-
 sent: nā paulo ante damascius Syrus: Simpliciusq; e cilicia: & Eu-
 lamius fryga: Prifanusq; Lydus: Hermias præterea: & Diogenes
 ex phenicia: Isidorusq; Gazetus in persiam se ad regem hunc visen-
 dum contulerant: qui omnes facile hac nostra ætate omniū erant
 philosophantium principes: hi quidem cū minus placerent que de
 Deo Romani rectius sentiunt & multorū relatu persuasi iam essent
 p̄sarum instituta & mores cæteris longe præstare: in Persiam ad
 regem vt in ea victuri vna concesserunt: & eo libentius quod re-
 gem in primis iustissimū cōtinentissimūq; esse acceperāt & qualē

Vranus
 in gratiā
 regis chos-
 rois recipi-
 tur.

Qui philo-
 sphi ege-
 rint apud
 chosroē.

LIBER

vult plato: vt philosophia sit cum imperio iuncta: subditos vero pollere virtutibus: quādo quidem nec fures apud hos essent; nec prædones: nec deniq; qui iniustiora cætera facerent: atq; adeo vt pretiosissima queq; vel in solitudine quauis relicta: qui forte inuenerit: haudquaq; sit sublaturus: sed relinquenti vt cūq; domino integra omnia aduicq; reditū maneant: vbi tamen eo est tandem puentum cū omnia aliter longe ac ipsi acceperant sese habere iā cōperissent: & omnē scelerū apud hos speciē exacerari ipsiq; hæc molestissime ferrent: inconstantē & leuitatis se statim insimularūt: & mutati loci cœpit hos pœnitere: vnde etsi chosroes eos & beniuolentia prosequeretur: & vt apud se manerent precibus sagitasset: confestim tamen ad pristina loca / e / quibus excefferant se receperunt extimantes longe sibi potius fore: initis mox Romanorū consiliis mortē: si forte contingat obire: q̄ apud persas morando maiora sibi præmia compare. Sic demū omnes ad pristinas sedes reducti Barbarica detestabantur hospitia. Sed cum interea iter hi facerent: mirandū quiddam his ferunt & dignū memoria contigisse nam cū in agrum quēdam & p̄sicum philosophi diuertissent hominis eiectū cadauer viderunt recēs demortui inhumatū: tum hi legis Barbaricę prauitatē cōmiseratū: quādoquidē nec par fore existimarent: vt vel in partem aliquā natura iniuriam patere / Cadauer illud per seruos elatū terra vt licuit obruerunt: noctū vero his quiescentibus vnus quidam eo ex comitatu: nō enim nomē sat calleo: obuersari sibi speciem vidit hominis senioris: sibiq; igniti: alias tamen grauis & venerandi: & qui philosophiē studēt: vt pallio: ita & barba promissiore nihil esset absimilis: sibiq; p̄inde iubendo: monendoq; huiusmodi indamasse: noli inhumatum humare: p̄mitte canibus lacerandū / Terra vniuersorū mater matris corruptorem hominē non suscipit. Tum ille q̄ primū p̄formidine experrectus: alijs somniū statim renuntiauit / At illi tum primū dubij animi erant: quoniam esset id somniū euasurum: ante lucano autē tempore surgentes progrediuntur: quo erat iter occēptum: agrum eundē carpentes: cogente ad id loci situ: in quo pridie mortui Cadauer suffoderant: nudum illum iterato inueniūt: in agri superficie facentem tanq̄ sponte sua in apertum remittente terra: nec tolerante: non a bestijs absumptum seruare: illi igitur rei

Philosophorum a Chosroe digreditur iter.

28

SECUNDVS

miraculo obstupescit: iter prosequuntur omisso humanitatis officio quod sibi ex lege iniungebatur / somnium tamen cum interea sermonibus agitantibus ex eo facile fatebantur: poenas luere Perlas pro impudico & materno concubitu: eoq; & insepultos manere & non iniuria per canes dilacerari. Cosroes igitur & si tantorum philosophorum periculum fecerat: Vranium tamen longe plurimum: & mirabatur & beniuolentia profecutus est: cuius rei causam insitam puto humane nature qua ducimur omnes: ut nostra nostriq; simillima gratiora ducamus: & plane omnium maxima reputemus: dedinemus tamen quod est alienum: & si præstantius sit. Cosrois igitur erga Vranium beniuolentia: argumento litteræ sunt & gratissime per eum ad hunc post eius ad nos reditum missæ: in quibus Vranium præceptorē appellat: quo factum est: ut Vranium iste non ultra videretur ferendus: ex regia amicitia iam insolens factus. atq; adeo: ut eque in Simposijs / atq; conuentibus his verbis vniuersos obtunderet: q; se honorasset Cosroes quod apud hunc plerq; disputasset: ita ut sinisterior longe strenuus ad nos se receperit: q; antea fuerit: perinde ac etus rei duntaxat de causa: tantum sit nostræ emensus sed alioquin ut mendacissimus est & perridiculus cum sæpe barbarum hunc laudasset multis tamen q; maxime persuasit: Cosroem esse apprimè eruditum: & sane ex vlu euenire id solet: ut qui ad omnes accedant & res miras atq; adeo forte absurdiores: intenti hiantesq; audiant: haud difficulter per eum fallantur: qui & sua iactare sit solitus: & ad gratiam: aliena pinde ingentia explicare: cum minus intelligit qualis nam sit qui vel suas vel alienas laudes canat & quotus sit ille qui laudat vel cuius rei gratia laudetur: Sed in exercitiis comparandis exornandisq; armis & bellandi exercitatione quadam assidua iure forsitan Cosroem quis demiret: ut qui nec præ ignavia labori succumbat: nec senectutis debilitate: in eloquentia vero & philosophia talis erit existimandus qualis esse non indecenter arguitur: qui & amicus & auditor Vranij sit.

Causa cor
psæ inhu
mati iace
ant.

qre Vra
ni⁹ p cete
ris tã gra
tus fuerit
Cosroi.

LIBER TERTIVS.

I